

**Vysoká škola evropských a regionálních studií,
o. p. s., České Budějovice**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Důkazní prostředky a dokazování v trestním řízení

Autor práce: Jan Hanzal

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Poděkování patří také JUDr. Romanu Tibitanzlovi, za poskytnutí řízeného rozhovoru. V neposlední řadě děkuji JUDr. Janu Bouchalovi, za cenné rady při tvorbě kapitol souvisejících s kriminalistikou a poskytnutí řízeného rozhovoru.

ABSTRAKT

HANZAL, J. *Důkazní prostředky a dokazování v trestním řízení: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012, 91 s.
Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Svatoš Roman, Ph.D.

Klíčová slova: trestní právo procesní, trestní řízení, důkaz, důkazní prostředky, dokazování, kriminalistika

Cílem této bakalářské práce je analýza procesu dokazování v trestním řízení a získání relevantních poznatků k strukturované odpovědi na otázku zda je v současném procesu dokazování v trestním řízení nutná zásadní změna. Předmětem bližšího zkoumání jsou vybrané metody, které jsou běžné v systému znaleckých zkoumání, ale do kriminalistiky zatím nepronikly především pro jejich obtížnou průkaznost. K této analýze byly použity zejména řízené rozhovory s odborníky z oboru kriminalistiky (kriminální služba a vyšetřování) a práva (státní zastupitelství).

Bakalářská práce současně vymezuje pojmy spojené s dokazováním a důkazními prostředky. Komparuje historii dokazování se současným procesem dokazování v trestním řízení a zaměřuje se na významné změny v průběhu času. Dále práce poukazuje na kriminalistické metody odhalování trestné činnosti včetně vybraných metod vyšetřování konkrétních trestných činů.

Závěrem práce je zjištění, že zásadní změny v procesu dokazování v trestním řízení nejsou nutné. Hlavními argumenty pro tento závěr jsou skutečnosti, že současný proces dokazování v trestním řízení je v České republice na velmi vyspělé úrovni a zároveň je proces dokazování průběžně modernizován prostřednictvím zavádění dalších důkazních prostředků. Jedná se tedy o dílčí inovace v procesu, nikoli o potřebu zásadní změny v rámci procesu dokazování v trestním řízení jako celku.

ABSTRACT

HANZAL, J. *Getting proof and proving in the criminal proceedings: bachelor thesis.*
České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012, 91 s.
Bachelor thesis supervisor: JUDr. Svatoš Roman, Ph.D.

Key words: criminal procedural law, criminal proceedings, evidence, means of proof, proving, criminalistics

The aim of this bachelor thesis is to analyze the process of evidence in criminal proceedings and response the question whether the current process of evidence in criminal proceedings needs fundamental changes or not. The thesis focus on analysis of selected investigation methods that are common in the system of expert examination, but has not penetrated into criminalistics especially due to its difficult conclusiveness of evidence. The main research method used were the structured interviews. The key respondents were the well-known experts in the field of criminology (criminal and investigation service) and law (public prosecutor).

This bachelor thesis describes the differences between terms proof and evidence. It also compares the criminal proofing process's history with the current criminal proofing process. In the meantime, it focuses on significant changes over time. Furthermore, the thesis examines the methods of crime forensic detection including selected methods of the concrete offences' investigations.

In conclusion, there are no major changes needed in the criminal proofing process. The main arguments for this conclusion is the fact that the process of the criminal evidence is very advanced in the Czech Republic and has been continuously improved by the new criminal evidence methods. To sum it up, there has been done many minor innovations in the criminal proofing process and, therefore, there are now no fundamental changes needed.

OBSAH

ÚVOD	9
1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 TEMATICKÉ POJMOSLOVÍ	12
2.1 Trestní právo procesní	12
2.2 Trestní řízení.....	12
2.3 Dokazování v trestním řízení	13
2.4 Důkazní prostředky v trestním řízení	13
2.5 Důkaz v trestním řízení	13
2.6 Důkazní řízení	13
2.7 Orgány činné v trestním řízení	14
2.8 Anglické názvy klíčových pojmů.....	15
3 EXKURS DO PROCESU DOKAZOVÁNÍ V MINULOSTI	16
3.1 Tortura	16
3.2 Trestní zákoník Josefa I.....	16
3.3 Počátky procesu dokazování	16
3.4 Mučení ve středověku	17
3.6 Výčet ostatních nástrojů mučení	22
3.7 Popravy a mučení ve 20. století.....	23
3.8 Vzdálená role církve v historii dokazování.....	23
3.9 Potírání kacířství v českých zemích	24
3.10 Přelom v chápání lidské důstojnosti – humanizace	25
4 CHRARAKTERISTIKA PROCESU DOKAZOVÁNÍ V SOUČASNOSTI ..	27
5 KOMPARACE PROCESU DOKAZOVÁNÍ V MINULOSTI A SOUČASNOSTI	32
6 DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	33

6.1	Dělení důkazů.....	34
7	KRIMINALISTICKÉ METODY ODHALOVÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI .37	
7.1	Objasnění pojmů kriminologie a kriminalistika.....	37
7.2	Historie kriminalistiky a kriminalistických metod.....	38
7.2.1	Historické osobnosti v kriminalistice.....	39
7.3	Současná kriminalistika jako samostatná věda	40
7.4	Kriminalistické metody vyšetřování trestných činů.....	41
7.5	Dělení kriminalistických metod	42
7.5.1	Technické a přírodovědné kriminalistické metody	42
7.5.2	Taktické kriminalistické metody.....	43
7.6	Vybrané kriminalistické metody	45
7.7	Ostatní kriminalistické metody	47
7.8	Metodika vyšetřování různých trestných činů.....	48
8	VYBRANÉ METODY, KTERÉ JSOU V SYSTÉMU ZNALECKÝCH ZKOUMÁNÍ, ALE DO KRIMINALISTIKY NEPRONIKLY PRO OBTÍŽNOU PRŮKAZNOST, SPÍŠE NEPRŮKAZNOST	53
8.1	Polygraf	53
8.1.1	Snímání otisků mozku.....	55
8.2	Grafologie.....	57
8.3	Odorologie.....	58
8.4	Psychologický profil pachatele	62
9	KOMPARACE DOKAZOVÁNÍ Z POHLEDU TRESTNÍHO PRÁVA A Z POHLEDU SPRÁVNÍHO PRÁVA	65
9.1	Dokazování podle § 89 Trestního řádu	65
9.2	Dokazování podle §§ 51, 52 Správního řádu	65
9.3	Dokazování podle správního práva procesního.....	66
9.4	Vyhodnocení komparace dokazování z pohledu trestního práva a z pohledu správního práva.....	68

10 EMPIRICKÁ ČÁST	69
10.1 Vyhodnocení a komparace řízených rozhovorů	69
ZÁVĚR.....	72
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	81
SEZNAM PŘÍLOH.....	82
PŘÍLOHY	83

ÚVOD

Dokazování v trestním řízení je vedle rozhodování nejdůležitější procesní činností orgánů činných v trestním řízení. Význam dokazování spočívá především v tom, že jde o jedinou cestu, kterou si orgány činné v trestním řízení mohou obstarat skutkový podklad pro svá rozhodnutí. Předmětem trestního řízení je skutek, který se stal v minulosti a který orgány činné v trestním řízení, jež o něm mají rozhodovat, osobně samy nepozorovaly ani se jej nezúčastnily. Důkazní prostředky v trestním řízení používají orgány činné v trestním řízení při dokazování k poznání právně relevantních skutečností, jež mají být jako předmět dokazování zjištěny a prokázány. Za pomoci dokazování si orgány činné v trestním řízení opatřují důkazy z pramene důkazů. Trestní řád důsledně nerozlišuje mezi důkazem, důkazním prostředkem a pramenem důkazu, což ovšem v teorii ani v praxi nečiní žádné zvláštní problémy. Pramenem důkazů jsou nositelé informace, z níž se čerpá poznatek, který je předmětem dokazování. Jsou to buď osoby, nebo věci. Podle toho se pak důkazy dělí na osobní a věcné.

Součástí dokazování je kriminalistická věda, která zkoumá zákonitosti vzniku a zániku důkazů a jiných stop a skutečností. Svou společenskou funkci plní především tím, že vypracovává nové a dokonalejší metody odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti. Zároveň napomáhá při zavádění těchto kriminalistických metod do vyšetřovací a soudní praxe. Dnes má kriminalistika nejbližší k trestnímu právu procesnímu, což je logické vzhledem k úzké provázanosti a nutné spolupráci. Největší význam má pak kriminalistika v procesu dokazování, kde mají její výsledky nezastupitelnou funkci. Jak trestní právo procesní, tak kriminalistika usilují o to, aby pozitivně ovlivnily postup orgánů činných v trestním řízení.

1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem bakalářské práce bude analýza procesu dokazování se zaměřením na důkazní prostředky, přičemž zvláštní pozornost bude věnována výhodám a nevýhodám jednotlivých důkazních prostředků. Cílem bude také definovat, zda je nutná zásadní změna či inovace v procesu dokazování, mající vliv na celé trestní řízení. Dalším cílem bude analýza vztahu kriminalistických metod k metodám dokazování v návaznosti na různé druhy kriminality. Jedním z dalších cílů bude komparace jednotlivých kriminalistických metod s určením jejich přínosu pro proces dokazování. Bakalářská práce bude také zkoumat, které metody na hraně vědeckého zkoumání a kriminalistiky nemohou být plnohodnotně využity pro účely dokazování. Posledním cílem, pro tuto práci nestěžejním, avšak neméně zajímavým, bude komparace procesu dokazování z pohledu trestního práva a z pohledu správního práva.

Bakalářská práce bude rozdělena na dvě části. První část, do kapitoly osm včetně bude věnována teorii problematiky, která je pro tuto bakalářskou práci stěžejní. Druhá část bude obsahovat výzkumnou techniku „řízený rozhovor“ a následné potvrzení či vyvrácení předem stanovených hypotéz tohoto výzkumu.

Úvodní kapitola bude definovat základní pojmy spojené s procesem dokazování a důkazními prostředky, kterými se bude práce zabývat v jejích dalších kapitolách podrobněji. Ve třetí kapitole bude následovat exkurs do historie dokazování. Popsáním procesu dokazování v současnosti a následnou komparací se bude zabývat kapitola čtyři a pět. Samostatná šestá kapitola bude věnována důkazním prostředkům v trestním řízení. Kapitola sedm bude analyzovat kriminalistické metody a jejich význam pro proces dokazování. V osmé kapitole bude uveden výběr vědeckých metod, které nepronikly do kriminalistiky pro jejich obtížnou průkaznost. Komparaci procesu dokazování z pohledu trestního práva a z pohledu správního práva bude objasňovat kapitola devátá.

Ve druhé praktické části, kterou bude představovat kapitola desátá, je uvedena výzkumná technika „řízený rozhovor“ s následným vyhodnocením.

Informace pro tuto bakalářskou práci budou získány čerpáním z odborné literatury a z elektronických zdrojů. Součástí bude také výzkumná technika – „řízený rozhovor“, který vhodným způsobem doplní teoretickou část. V zájmu co nejaktuálnějších informací bude značně čerpáno z elektronických zdrojů, především

z důvodu rychlého vývoje dané problematiky, na což literární zdroje nejsou schopny flexibilně reagovat. K tomuto tématu je nedostatek literárních a elektronických zdrojů.

2 TEMATICKÉ POJMOSLOVÍ

Tato kapitola objasňuje několik stěžejních pojmů, vtahujících se k tématu bakalářské práce a to od obecnějších k úžeji vymezeným – specializovaným pojmům až po konkrétní právní oblasti. Tyto pojmy slouží nejen k lepšímu porozumění textu, ale také k prohloubení právního vědomí tohoto konkrétního tématu.

2.1 Trestní právo procesní

Trestní právo procesní je odvětví práva, které chrání zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob před trestními činy tím, že upravuje postup orgánů činných v trestním řízení, popřípadě i jiných osob zúčastněných na trestním řízení, při zjišťování trestných činů, při rozhodování o nich a při výkonu rozhodnutí a při předcházení a zamezování trestné činnosti. Tím upravuje trestní právo procesní také vzájemné procesní vztahy těchto orgánů a osob. Trestní právo procesní je systematickým způsobem upraveno v trestním řádu (zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů). Tento zákon má pro svoji komplexní povahu charakter kodexu (zákoníku). Trestní řád je obecným předpisem, podle kterého se postupuje, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, i ve věcech soudnictví nad mládeží. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (účinný od 1. 1. 2004) je ve vztahu speciality k trestnímu řádu (srov. § 1 odst. 3 zák. mládeže).¹ Právě proces dokazování, který je páteří této bakalářské práce spadá do trestního práva procesního.

2.2 Trestní řízení

Trestní řízení je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, případně i jiných osob zúčastněných na trestním řízení, jehož úkolem je náležitě zjistit, zda byl trestný čin spáchán, a je-li tomu tak, zjistit jeho pachatele a uložit mu podle zákona trest nebo ochranné opatření, účinné rozhodnutí vykonat, popřípadě jeho výkon zařídit, dále působit k upevnování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti a k výchově občanů.²

---

¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2007.

² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2007.

2.3 Dokazování v trestním řízení

Procesní dokazování je právem stanovený postup soudu při získávání zpráv o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí a jako takové je páteří soudního jednání. Občanský soudní řád výslovně uvádí, že za důkaz (vhodnější by bylo použití pojmu důkazní prostředek, zákon však tyto pojmy často zaměňuje) mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, a demonstrativně pak uvádí výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků.³

2.4 Důkazní prostředky v trestním řízení

Důkazní prostředky jsou všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků.⁴

Prostředek, který je používán OČTŘ při dokazování a poznání skutečnosti.⁵

2.5 Důkaz v trestním řízení

Jako důkaz může být v trestním řízení použito vše, co může přispět k objasnění dané věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Nesmí být použit důkaz, který byl získán v rozporu se zákonem (např. nepovolený odposlech.) V trestním řízení navrhuje důkazy zejména státní zástupce.⁶

2.6 Důkazní řízení

Dokazování (důkazní řízení) lze rozdělit do čtyř následujících fází:

---

³ ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., TŠPONO VÁ, I. *Praktikum civilního procesu*. Praha: Legas, 2009.

⁴ *Slovník pojmů: důkazní prostředky* [online]. 1998 - 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://www.studentimup.cz/index.php/pravo/trestni-pravo/58-trestni-pravo-hmotne/457-dokazovani>.

⁵ *DOKAZOVÁNÍ: Studenti Metropolitní Univerzity Praha* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://www.studentimup.cz/index.php/pravo/trestni-pravo/58-trestni-pravo-hmotne/457-dokazovani>.

⁶ *Encyklopedie o právu: Důkaz* [online]. 2011 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://iuridictum.pecina.cz/w/D%C5%AFkaz>.

- vyhledávání důkazů,
- obstarávání důkazů,
- provádění důkazů,
- hodnocení důkazů.⁷

Důležitými instituty spojenými s dokazováním jsou: důkazní povinnost, povinnost tvrzení, *důkazní břemeno* a *břemeno tvrzení*. Povinnost tvrzení je povinnost účastníka řízení uvést skutečnosti důležité pro rozhodnutí. Důkazní povinnost je povinnost účastníka navrhnout důkazní prostředky k prokázání skutečnosti, kterou *tvrdí*. Obě povinnosti jsou *doprovázeny* odpovídajícími břemeny, které lze vymezit jako procesní odpovědnost účastníka. V případě důkazního břemene jde o odpovědnost za to, že *tvrzené* rozhodné skutečnosti budou prokázány, a v případě břemena tvrzení jde o procesní odpovědnost za to, že se soud potřebnou rozhodnou skutečnost dozví. Tzv. neunesení břemene je spojeno s neúspěchem ve sporu. *Shora zmíněné* procesní instituty jsou typické pro sporné civilní řízení. V nesporném řízení v této podobě neexistují. Pro nesporná řízení platí, že soud je povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění *skutkového stavu*, než byly účastníky *navrhovány*. Pro sporná řízení je naopak stanoveno, že soud může provést jiné než účastníky navržené důkazy, pokud je to potřeba, jinak soud vychází z navržených důkazů.⁸

2.7 Orgány činné v trestním řízení

Orgány činné v trestním řízení jsou podle Trestního řádu (zákon č. 141/1961 Sb.) Policie České republiky, státní zástupce a soud. Každý z těchto orgánů má vymezenou působnost a pravomoc v různých stádiích trestního řízení a musí jednat pouze na základě a v souladu se zákonem.

⁷ *Důkazní řízení* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: http://www.uni-regensburg.de/Einrichtungen/ZSK/Tschechische_Rechtssprache/CivPravoProcesni/Chapter7/Block5/content.html.

⁸ *Důkazní řízení* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: http://www.uni-regensburg.de/Einrichtungen/ZSK/Tschechische_Rechtssprache/CivPravoProcesni/Chapter7/Block5/content.html.

2.8 Anglické názvy klíčových pojmů

- Trestní právo procesní – criminal procedure⁹
- Trestní řízení – criminal proceedings¹⁰
- Dokazování – evidence proceeding(s)¹¹
- Důkazní prostředky – means of proof / evidence¹²
- Důkaz – proof / evidence¹³
- Orgány činné v trestním řízení – investigative, prosecuting and adjudicating bodies¹⁴

---

⁹ CHROMÁ, M. *ČESKO ANGLICKÝ právní slovník*. 2. oprav. a doplň. vyd. Voznice: LEDA, spol. s. r. o., 2003.

¹⁰ CHROMÁ, M. *ČESKO ANGLICKÝ právní slovník*. 2. oprav. a doplň. vyd. Voznice: LEDA, spol. s. r. o., 2003.

¹¹ CHROMÁ, M. *ČESKO ANGLICKÝ právní slovník*. 2. oprav. a doplň. vyd. Voznice: LEDA, spol. s. r. o., 2003.

¹² CHROMÁ, M. *ČESKO ANGLICKÝ právní slovník*. 2. oprav. a doplň. vyd. Voznice: LEDA, spol. s. r. o., 2003.

¹³ CHROMÁ, M. *ČESKO ANGLICKÝ právní slovník*. 2. oprav. a doplň. vyd. Voznice: LEDA, spol. s. r. o., 2003.

¹⁴ CHROMÁ, M. *ČESKO ANGLICKÝ právní slovník*. 2. oprav. a doplň. vyd. Voznice: LEDA, spol. s. r. o., 2003.

3 EXKURS DO PROCESU DOKAZOVÁNÍ V MINULOSTI

Počátky dokazování lze spatřovat především v mučení, kdy se spravedlnosti dosahovalo různými způsoby a nástroji.

3.1 Tortura

Prostředek nebo souhrn prostředků, jimiž bylo za použití fyzického násilí (mučení) a současně psychického nátlaku vymáháno na obžalovaném přiznání, které bylo považováno za rozhodující důkaz (tzv. útrpné právo).¹⁵

3.2 Trestní zákoník Josefa I.

Společný trestní kodex pro Čechy, Moravu a Slezsko vydaný r. 1707 ve Vídni, německy a česky otištěn v Praze r. 1708. V obsahu rozděleném na 23 artikulů členěných dále na paragrafy převažují procesně-právní ustanovení. Hmotné právo, tj. skutkové podstaty trestných činů a druhy trestů jsou obsaženy jen v artikulu XIX. Trestní zákoník připouští jak inkviziční řízení, když věc byla zahajována z úřední povinnosti, tak obžalovací řízení, když byla zahajována soukromou žalobou. Obžalovací řízení je zde považováno buď za výsadu, nebo za výjimku. Zákoník je subsidiární vůči dosavadní trestněprávní úpravě v Obnoveném zřízení zemském a v Právech městských Království českého. Významně přispěl ke sjednocení trestního řízení v českých zemích. Hmotné právo bylo v Trestním zákoníku založeno na koncepci odstrašení. Kodex umožňoval široké používání tortury v důkazním řízení. Opakovaně vydán německy r. 1762 v Praze, r. 1765 doplněn. Platil do r. 1768, kdy jej nahradila kodifikace Marie Terezie: *Constitutio criminalis Theresiana*.¹⁶

3.3 Počátky procesu dokazování

Předchůdcem mučení byly boží soudy. Bůh nebo bohové věděli kdo je vinen a „rozhodovali“ pomocí těchto soudů nad jejich osudem. Stáli proti sobě obviněný

---

¹⁵ FIALA, J., MATES, P., NOVÝ, K., PRŮCHA, P. *MALÁ PRÁVNICKÁ ENCYKLOPEDIE*. 4. doplň. a přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2001.

¹⁶ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

a žalobce, jeden z nich se podrobil zkoušce, a pokud uspěl, byl oponent potrestán. Takzvanými soudci byli nejprve šamani, které pak nahradili kněží.¹⁷

Systém božích soudů byl využíván např. v Egyptě a Mezopotámii. Velice rozšířena byla zkouška vodou, kdy byl obviněný ponořen do řeky. Pokud se utopil, byl vinen, pokud vyplaval, byl nevinný.¹⁸

Samotné mučení se nejdříve začalo používat k získávání informací od válečných zajatců, později proniklo i do božského soudu a do vyšetřování zločinů, samozřejmě i trestu. Mučení je známo v Egyptě, odkud se rozšiřovalo do Řecka, Římské říše a okolních zemí. Když v Evropě začali získávat moc Keltové, Germáni a Slované, jejich vlastní tradice byly kombinovány s římským odkazem.¹⁹

Koncem 4. století se začalo mučení uplatňovat k potírání kacířství či odchylek od dogmat církve. Za tímto účelem se zřídily pátrací skupiny, předvoj biskupské inkvizice, jež vznikla schválením buly *Ad abolendam diversam haeresium pravitatem* papežem **Luciem III.** Až v roce 1252 papež **Inocenc IV.** výslovně uvádí mučení jako nástroj hledání pravdy v soudním procesu. V roce 1483 zřídil papež Svatý tribunál v čele s velkým inkvizitorem. Nejznámějším inkvizitorem byl **Tomáš de Torquemada.**²⁰

3.4 Mučení ve středověku

Během temného středověku se na potrestání provinilce používalo ve většině případů mučení. Ať už se jednalo o zrádce, špiony nebo zloděje, mučení bylo nejběžnější metodou trestu.²¹ Existovalo mnoho mučících metod, které měly sloužit k přiznání mučeného k nějakému skutku, i kdyby tento skutek nespáchal. Ve většině případů se „přiznal“, aby nemusel dále snášet utrpení. Níže je uveden výběr těch nejkrutějších metod mučení, doplněn o výčet dalších metod (nástrojů) mučení v bodovém seznamu.

---

¹⁷ Červenobílí: *Historie mučení* [online]. 2011 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <<http://cervenobili.cz/4643/historie-muceni/>>.

¹⁸ Červenobílí: *Historie mučení* [online]. 2011 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <<http://cervenobili.cz/4643/historie-muceni/>>.

¹⁹ Červenobílí: *Historie mučení* [online]. 2011 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <<http://cervenobili.cz/4643/historie-muceni/>>.

²⁰ Červenobílí: *Historie mučení* [online]. 2011 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <<http://cervenobili.cz/4643/historie-muceni/>>.

²¹ *Lovec Pokladu.cz: Mučení ve středověku* [online]. 2009 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://www.lovecpokladu.cz/home/muceni-ve-stredoveku-4091>>.

Bdění, Jidášova židle

"Bdění", alespoň v úmyslech jeho vynálezce Ipolita Marsiliho, mělo přinášet rozhodný obrat v historii mučení. Jednalo se o moderní způsob jak přinutit k přiznání bez krutostí páchaných na těle obviněného. „Vyslýchanému nebude zlomeno jediné žebro, žádný kotník, žádný kloub – to, co bude zničeno, jsou pouze nervy.“ Proces spočíval v tom, udržet v bdělém stavu předpokládaného viníka co nejdéle. Prakticky to bylo potrestání nespavostí. Mučení "bděním" – nazývané zpočátku nekrvavé mučení – mělo v období inkvizice mnoho variant.²²

Odsouzený byl vytažen nad špici pyramidy, poté opakovaně a prudce byl na ni spuštěn tak přesně, aby špice pronikla do řitního otvoru, pod varlata nebo pod kostrč, a v případě odsouzené ženy do pochvy - což způsobilo obviněným příšerné bolesti. Často oběť bolestí omdlela. Tehdy celá operace byla přerušena a pokračovalo se až poté, co oběť nabyla vědomí. Na základě této procedury "bdění" dostalo název "kolébka".²³

Obrázek č. 1: Jidášova židle²⁴

Mučící kolo

Kolo pochází z Řecka a rychle se rozšířilo i do Německa, Anglie, Francie, Ruska a Švédska. Zařízení se skládá, jak název napovídá, z kola, které má mnoho výpletů. Končetiny oběti se rozbíjely železným kladivem, aby se mohly do kola zaplést. Potom

²² *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.

²³ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.

²⁴ *LovecPokladu.cz: Mučení ve středověku* [online]. 2009 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://www.lovecpokladu.cz/home/muceni-ve-stredoveku-4091>>.

se oběť, již zapletená, umístila na vysokou tyč, kde čekala na smrt. Často se stala potravou pro ptáky.²⁵

Obrázek č. 2: Mučící kolo²⁶

Drtička prstů

Dalším nástrojem s hodně bolestivým efektem je i **drtička prstů**. Proces probíhal tak, že se prsty oběti strčily do nástroje a otáčením kliky se pomalu drtily. Čím více člověk zapíral, tím více mučitel otáčel klikou.²⁷

Kacířova vidlička

Během Španělské inkvizice se používala i tzv. **kacířova vidlička**. Nástroj se skládá ze dvou vidliček umístěných proti sobě navzájem. Ty pronikaly bradou na jedné straně a hrudí na druhé straně. Jako obvykle neohrožoval tento nástroj životně důležité orgány, neboť cílem nebylo zabít, ale mučit.²⁸

---

²⁵ *LovecPokladu.cz: Mučení ve středověku* [online]. 2009 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://www.lovecpokladu.cz/home/muceni-ve-stredoveku-4091>>.

²⁶ *LovecPokladu.cz: Mučení ve středověku* [online]. 2009 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://www.lovecpokladu.cz/home/muceni-ve-stredoveku-4091>>.

²⁷ *LovecPokladu.cz: Mučení ve středověku* [online]. 2009 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://www.lovecpokladu.cz/home/muceni-ve-stredoveku-4091>>.

²⁸ *LovecPokladu.cz: Mučení ve středověku* [online]. 2009 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://www.lovecpokladu.cz/home/muceni-ve-stredoveku-4091>>.

Naražení na kůl

Trestem, který patřil mezi nejkrutější a nejhorší, bylo naražení na kůl. Obvykle byl užíván jako potrestání a odsouzení zajatců, chycených se zbraní v ruce. Obvinění byli nejprve svlečeni do naha a potom byli doslova navlečeni na tenké a špičaté kůly. V této pozici „zdobili“ ochozy pevností nebo bývali umístěni před hradbami, kde čelili nájezdům, aby byl zlomen odpor protivníků. Je neuvěřitelné, že smrt někdy přicházela až po několika dnech.²⁹

Španělské lechtání

Toto zařízení, velikosti lidské ruky, bylo používáno k tomu, aby roztrhalo na cáry maso oběti a aby obnažilo kosti na všech místech těla: ve tváři, na břiše, na zádech, na kloubech, na hýždích, na prsou.³⁰

Obrázek č. 3: Španělské lechtání³¹

Lavice na natahování

Jeden z nejčastějších a nejpoužívanějších nástrojů. Tento nástroj byl v mučírňách všudypřítomný a byl užíván bez rozdílu všemi evropskými národy. Jednalo se v podstatě o velký stůl s nohama nebo bez nich, na který byl odsouzený položen s horními a dolními končetinami upevněnými v kládách. Takto znehybněný mohl být natahován za velikých bolestí, někdy až do úplného roztrhání svalů. Ozubené válce nebývaly u všech lavic tohoto druhu, ale pouze u nejrafinovanějších modelů. Někdy kat řezal do těla odsouzeného, aby dosáhl rychlejšího vysílení svalové hmoty. Poté, co byl odsouzený připoután k této lavici, mohl být pohodlně mučen kleštěmi na roztrhání

²⁹ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.

³⁰ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.

³¹ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.

prsních bradavek nebo jiných citlivých částí, popřípadě mučen pomocí neblaze proslulých žhavých želez.³²

Obrázek č. 4: Lavice na natahování³³

Norimberská panna

Původ označení tohoto mučidla pochází zřejmě z Norimberku a název panna dostal podle podoby bavorské dívky. Odsouzený k tomuto trestu byl zavřen do sarkofágu, kde byly naraženy velice silné, hrubé hřeby, kterými se propíchno tělo nešťastníka. Rozmístění bodlin nebylo náhodné – propíchnuly sice tělo na různých místech, ale nezasáhly životně důležité orgány, proto byla oběť naživu ještě velice dlouho. První svědectví pochází z roku 1515, kdy byl tento trest uložen jednomu padělateli, který v sarkofágu zůstal tři dny v šílených mukách.³⁴

Obrázek č. 5: Norimberská panna³⁵

³² *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část druhá* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/18/mucici-nastroje-stredoveku-cast-druha/>>.

³³ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část druhá* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/18/mucici-nastroje-stredoveku-cast-druha/>>.

³⁴ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část druhá* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/18/mucici-nastroje-stredoveku-cast-druha/>>.

³⁵ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část druhá* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/18/mucici-nastroje-stredoveku-cast-druha/>>.

Inkvizitorská židle

Inkvizitorská židle byla užívána ve Střední Evropě až do roku 1846 během "řádných" vyšetřovacích řízení. Obviněný byl na ni nahý posazen tak, aby při sebemenším pohybu ostré bodliny mohly proniknout do masa. Trest byl prodlužován na mnoho hodin a kat často zvyšoval utrpení i tím, že tloukl oběť do údů, používal kleště, šrouby a drtiče prstů, nebo jiné nástroje. Židle měly různé rozměry, rozličné tvary a variace podle fantazie. Ovšem všechny byly vybavené hřeby a pouty nebo jiným ústrojem, aby oběť držely nehybnou.³⁶

Obrázek č. 6: Inkvizitorská židle³⁷

3.6 Výčet ostatních nástrojů mučení

- Zavěšení
- Garrotta
- Drtič hlavy
- Alsaská bota
- Pás cudnosti
- Mužský pás cudnosti
- Pila
- Železná holínka

³⁶ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.

³⁷ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.

- Maska
- Mučící rakve
- Štípačka kolena^{38,39}

3.7 Popravy a mučení ve 20. století

Metody jak vykonat trest smrti svědčí o nekonečné lidské fantazii, když do ní vejdu násilné myšlenky. Všeobecně nejrozšířenějším způsobem poprav ve středověku i později bylo stětí hlavy. To se dodnes praktikuje například v Saúdské Arábii. Ale byly a jsou i jiné způsoby, jak odsouzené připravit o život. Jednou z nejšílenějších metod bylo uvaření. Uvaření se praktikovalo nejen mezi lidojedy, jak by se mohlo zdát, ale i v evropských končinách. Například v roce 1531 tuto ďábelskou techniku poprav nechal uzákonit anglický král Jindřich VIII. Tímto způsobem měli být popravováni traviči. Ve středověku končili ve vařicím kotli padělatelé a také ti, které církve označila za kacíře.⁴⁰

3.8 Vzdálená role církve v historii dokazování

V kacířství a inkvizici sehrály svou významnou roli církve. Divočejší křesťanské sekty, které byly později označovány za kacířské, přirozeně přitahovaly větší pozornost ze strany kritiků i oficiálních římských činitelů.⁴¹ Rozhodný krok ke vzniku inkvizice udělal na jedné straně císař Friedrich II., když ve svém korunovačním ediktu vyměřil jako trest za kacířství smrt na hranici. A na straně druhé papež Řehoř IX., synovec Inocence III., vydáním konstituce soustředil potírání kacířství, jež bylo dosud organizováno především místními biskupy, do svých vlastních rukou a pátráním po kacířích pověřil papežské inkvizitory, především z řad dostatečně mobilních žebrových řádů. Univerzální a výkonnější papežská inkvizice tak odlehčuje inkvizici biskupské (jež existuje už od raného středověku) a zároveň její činnost ještě doplňuje a zintenzivňuje. Heretikové, které odsoudila církev, měli být předáni světskému soudu, aby byli potrestáni upálením nebo aby jim byl alespoň vyříznut jazyk. A pokud jde

³⁸ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.

³⁹ *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část druhá* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/18/mucici-nastroje-stredoveku-cast-druha/>>.

⁴⁰ *21. Století: Popravy a mučení: 20. století horší středověku!* [online]. 2010 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://21stoleti.cz/blog/2010/04/17/poprawy-a-muceni-20-stoleti-horsi-stredoveku/>>.

⁴¹ JOHNSON, P. *DĚJINY KŘESŤANSTVÍ*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury) a Barrister & Principal, 1999.

o laiky, ti nemají v soukromí ani na veřejnosti o víře diskutovat, naopak mají všechny, kteří by mohli být podezřelí z hereze, udávat. Kompetentní v rozhodování o otázkách víry je pouze církevní vrchnost, a ta nepřipouští ani svobodu myšlení, ani svobodu projevu. Právě Inocenc IV., velký právník na papežském trůně, jde ještě o krok dál: opravňuje inkvizici, aby při vynucování přiznání používala oběti. Teprve osvícenství skoncovalo s barbarským mučením kacířů a jejich upalováním. Avšak římská inkvizice přetrvala s pozměněným jménem (Sanctum Officium, Konkregace pro nauku víry) a ještě stále se řídila stejnými středověkými zásadami: soudní řízení proti podezřelému nebo obžalovanému bylo tajné, kdo podal příslušné informace, nikdo nevěděl; křížový výslech svědků ani znalců se nekonal. Do akt procesu nebylo dovoleno nahlédnout, a proto nebylo možno zjistit ani to, jak probíhalo předchozí šetření. Žalobce a soudce byl identický. Odvolání u nezávislého soudu bylo vyloučeno, respektive nemělo smysl. Cílem procesu totiž nebylo najít pravdu, ale to, aby se obžalovaný bezpodmínečně podřídil římskému učení, jež bylo vždy totožné s pravdou. Stále šlo o „poslušnost“ vůči „církví“, a to podle dodnes používané formulace: „humiliter se subiecit“, tzn. „pokorně se podřídil“. Není nejmenších pochyb o tom, že taková inkvizice byla výsměchem nejen evangeliu, ale i dnes všeobecně rozšířenému právnímu cítění, tak jak je vyjádřeno především v deklaraci lidských práv.⁴²

3.9 Potírání kacířství v českých zemích

Hned po odchodu biskupa Jana do Avignonu zřídil papež Jan XXII. r. 1318 vlastní inkvisiční tribunál a inkvizitory jmenoval dominikána Koldu z Koldic pro Čechy a plzeňského minoritu Hartmana pro Moravu. V průběhu kolonizace v století 13. a ještě více v století 14. proniklo totiž do českých krajů mnoho kolonistů německých a mezi nimi byli četní valdenští, takže ustanovení inkvizitorů nebylo bezdůvodné. O nějakých dvacet let později bylo již zjištěno, že např. velká obec Velký Bednárec na statcích Oldřicha III. z Hradce je prakticky celá valdenská s třemi příznačnými výjimkami: katolíky zůstali rychtář, lazebník a obecní pastýř. Ale nejen na venkově, nýbrž i v samotném Jindřichově Hradci, výhodně položeném při obchodních cestách, měli valdenští stoupence. R. 1335 jmenoval papež Benedikt XII. dva nové inkvizitory pro pražskou a olomouckou diecézi: dominikána Havla z Kosořic a minoritu Petra z Načeradce. Havel pocházel z Jindřichova Hradce a Petr, jako člen panského rodu

---

⁴² KÜNG, H. *Malé dějiny katolické církve*. Brno: Barrister & Principal, 2005.

Vítkovců, měl značný vliv na pana Oldřicha z Hradce, takže se k protikacířskému průzkumu na českém jihu dobře hodili. Od října 1335 pracovala inkvisice přímo v Hradci a povolávala před soud poddané z Velkého Bednáře a okolních osad. Předvedení kacíři byli většinou sedláci a řemeslníci a odporem k přísaze se jasně projevíli jako valdenští. R. 1337 pokračovala inkvisice v práci v dominikánském klášteře v Praze. Odhalila kacířství i v hlavním městě a v Hradci Králové ve východních Čechách. V Jindřichově Hradci došlo r. 1338 k novým zásahům proti valdenským, jež vyvolaly takový odpor, že valdenští přešli do otevřené vzpoury a vyloupili a poplenili řadu obcí. Oldřich z Hradce pak r. 1340 proti hnutí, jež mělo i jasný sociální rys (přidal se k němu početný proletariát živořící na málo úrodné půdě) zakročil vojensky. Byla to první křížová výprava proti kacířům v naší zemi. Zatčených bylo tolik, že ještě r. 1341 žádal Benedikt XII. a r. 1346 znovu Klement VI. české pány, aby dali k dispozici svá vězení, protože jindřichohradecké a landštejnské žaláře zdaleka nedostačovaly; značný počet zatčených bylo třeba dopravit až do Prahy.⁴³

3.10 Přelom v chápání lidské důstojnosti – humanizace

Přelomem v chápání lidské důstojnosti bylo přijetí úmluvy s názvem: Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.⁴⁴

Anglický název úmluvy: European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.⁴⁵

Dne 26. listopadu 1987 byla ve Štrasburku přijata Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Jménem České a Slovenské Federativní Republiky byla úmluva podepsána ve Štrasburku dne 23. prosince 1992. Dne 1. ledna 1993 dopisem ministra zahraničních věcí Česká republika oznámila generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, deponitáři úmluvy, že v souladu s platnými zásadami mezinárodního práva se jako nástupnický stát České a Slovenské Federativní Republiky považuje za signatářský stát Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání ze dne 26. listopadu 1987. Dne 30. června 1993 Výbor ministrů Rady Evropy na 496. zasedání

⁴³ KADLEC, J. *PŘEHLED ČESKÝCH CÍRKEVNÍCH DĚJIN 1*. Řím: Křesťanská akademie, 1987.

⁴⁴ Český helsinský výbor: *Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání* [online]. 2002 [cit. 2011-12-17]. Dostupné z: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020118>>.

⁴⁵ *Council of Europe: European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* [online]. 2002 [cit. 2011-12-17]. Dostupné z: <<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/126.htm>>.

delegátů ministrů potvrdil, že Česká republika se považuje za signatářský stát úmluvy. S úmluvou vyslovil souhlas Parlament České republiky a schválil ji dle článku 39 odst. 4 Ústavy České republiky jako mezinárodní smlouvu o lidských právech a základních svobodách ve smyslu článku 10 Ústavy České republiky. Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tuto úmluvu, dbajíce ustanovení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod; připomínajíce, že na základě článku 3 výše uvedené úmluvy "nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu".⁴⁶

---

⁴⁶ Český helsinský výbor: *Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání* [online]. 2002 [cit. 2011-12-17]. Dostupné z: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020118>>.

4 CHRARAKTERISTIKA PROCESU DOKAZOVÁNÍ V SOUČASNOSTI

Dokazování představuje zákonem upravený postup příslušných státních orgánů (soudů, státního zástupce, správních orgánů apod.), jehož smyslem a cílem je důkazy vyhledat, provést je a vyhodnotit.⁴⁷

Dokazování v trestním řízení je vedle rozhodování nejdůležitější procesní činností orgánů činných v tr. řízení, protože umožňuje zjistit skutkový základ pro jejich rozhodování a pro jejich postup tak, aby mohl být splněn účel tr. řízení (§ 1 odst. 1 TrŘ). Dokazováním v tr. právu procesním se rozumí zákonem upravený (důkazní právo) postup orgánů činných v tr. řízení, jehož úkolem je umožnit těmto orgánům poznání skutečností důležitých pro jejich rozhodnutí, tedy vyhledat důkazy o nich, tyto důkazy provést, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit. Význam dokazování spočívá především v tom, že jde o jedinou cestu, kterou si orgány činné v tr. řízení mohou a musí obstarat skutkový podklad pro své rozhodnutí, popř. pro jiný postup (skutkový stav věci v tr. právu). Předmětem tr. řízení je totiž skutek, který se stal v minulosti a který orgány činné v tr. řízení, jež o něm mají rozhodovat, osobně samy nepozorovaly ani se jej nezúčastnily (a pozorovat nebo zúčastnit se nemohly, protože pak by byly z důvodu podjatosti vyloučeny z možnosti jeho nestranného posouzení). Vzhledem k tomu se s ním mohou seznámit jen nepřímo tím, že si jeho průběh rekonstruují pomocí zprostředkujících skutečností (důkazů). Účelem dokazování je zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro každé rozhodnutí orgánů činných v tr. řízení (§ 2 odst. 5 TrŘ). Prostřednictvím dokazování si proto opatřují orgány činné v tr. řízení hodnověrné informace o minulé události, z nichž pomocí logického postupu odvozují úsudek o předmětu dokazování. K tomu slouží jednotlivé důkazní prostředky. V procesu dokazování se uplatňují všechny základní zásady tr. řízení (§ 2 TrŘ), zejména zásada řádného zákonného procesu (§ 2 odst. 1 TrŘ), zásada presumpce neviny (§ 2 odst. 2 TrŘ), zásada oficiality (§ 2 odst. 4 TrŘ), zásada řádného zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností a zásada vyhledávací (§ 2 odst. 5 TrŘ), zásada volného

---

⁴⁷ FIALA, J., MATES, P., NOVÝ, K., PRŮCHA, P. *MALÁ PRÁVNICKÁ ENCYKLOPEDIÉ*. 4. doplň. a přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2001.

hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 TrŘ), zásada ústnosti (§ 2 odst. 11 TrŘ) a bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 TrŘ).⁴⁸

Procesu dokazování se účastní různé osoby, které mají na jeho průběh a výsledky vliv a jsou považovány za subjekty dokazování. Jde zejména o orgány činné v tr. řízení (§ 12 odst. 1 TrŘ), které rozhodují o předmětu a rozsahu dokazování, důkazy v tr. řízení vyhledávají, zajišťují, provádějí, prověřují a hodnotí, dále jde o strany tr. řízení (§ 12 odst. 6 TrŘ; strany řízení v tr. řízení), které mohou přímo důkaz poskytnout (výpověď obviněného, výpověď svědka a výpověď poškozeného), nebo navrhnout provedení důkazů a vyjadřovat se k nim, či vyhledat a předložit důkazy (§ 89 odst. 2 věta druhá TrŘ) atd., a konečně do procesu dokazování zasahují i jiné osoby (např. znalec).⁴⁹

Předmětem dokazování je okruh skutečností, jež je nutné v tr. řízení dokazovat. Tr. řád ukládá orgánům činným v tr. řízení dokazovat v podstatě 3 okruhy skutečností: a) okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé (které jsou významné z hlediska hmotného práva), tj. okolnosti tvořící znaky tr. činu, okolnosti nasvědčující nebo vyvracející, že jeho pachatelem je obviněný, důvody vylučující trestnost, okolnosti důležité pro uložení určitého opatření obviněnému (trestu, ochranného opatření, náhrady škody); b) okolnosti důležité pro postup v tr. řízení, např. okolnosti odůvodňující odročení hlavního líčení, přerušování tr. stíhání, zproštění povinnosti svědčit atd.; c) okolnosti, které vedly k tr. činnosti nebo umožnily její spáchání, a okolnosti důležité pro rozhodnutí o uplatněném nároku na náhradu škody způsobené spácháním tr. činu.⁵⁰

Rozsah dokazování vymezují jeho hranice, tj. množství a kvalita důkazů, jimiž má být prokázán ten okruh dokazovaných skutečností, který je vymezen předmětem dokazování. Negativně je pak rozsah dokazování vymezen tím, které skutečnosti se v tr. řízení nedokazují, resp. je nelze dokazovat, např. právní normy ČR (*Iura novit curia*), obecně známé nebo důvodně předpokládané skutečnosti, pokud o nich nevznikly pochybnosti, okolnosti, o nichž bylo závazně rozhodnuto v jiném řízení (srov. § 9 TrŘ). Tr. řád však nezná tzv. notoriety a zpravidla ani nesporné skutečnosti, na jejichž pravdivosti se shodly procesní strany; i ty je třeba dokazovat s výjimkou uvedenou v § 314d odst. 2 TrŘ, která platí pro zjednodušené řízení, v němž může soud rozhodnout o upuštění od dokazování těch skutečností, které státní zástupce a obviněný označili za nesporné a s ohledem na ostatní zjištěné skutečnosti není závažného důvodu o těchto

⁴⁸ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

⁴⁹ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

⁵⁰ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

prohlášeních pochybovat. Obecně je obsah a rozsah dokazování vymezen v § 89 odst. 1 TrŘ demonstrativním výčtem okolností, které je třeba zpravidla dokazovat. Okruh okolností, které bude nutné dokazovat v konkrétním případě, a to jak z hlediska předmětu, tak i z hlediska rozsahu dokazování, je v každé tr. věci individuální a závislý na skutečných podmínkách a okolnostech tohoto případu, na jeho povaze a rozsahu a na právě probíhajícím stadiu tr. stíhání. Dokazování se provádí zpravidla po rozhodnutí o zahájení tr. stíhání (§ 160 odst. 1 TrŘ). Dokazování lze v zásadě provádět ve všech stadiích tr. řízení, včetně vykonávacího řízení trestního, pokud to přichází v úvahu. Po novelizaci tr. řádu provedené zák. č. 265/2001 Sb. bylo ještě více přeneseno těžiště dokazování do řízení před soudem a z tohoto hlediska lze nyní rozlišovat standardní přípravné řízení, v němž je dokazování prováděno v rozsahu uvedeném v § 164 odst. 1 a 4 TrŘ, dále zkrácené přípravné řízení, v němž se vyslechne podezřelý a jsou prováděny jen neodkladné a neopakovatelné úkony (§ 179b odst. 1 TrŘ), a konečně přípravné řízení konané o tr. činech, o nichž rozhoduje v 1. stupni krajský soud (§ 17 TrŘ), kde je rozsah dokazování vymezen v § 169 TrŘ. Před zahájením tr. stíhání lze opatřovat důkazy použitelné před soudem spíše výjimečně, půjde-li o neodkladné nebo neopakovatelné úkony [§ 158 odst. 3 písm. i), odst. 8, § 158a, § 160 odst. 4, § 179b odst. 1 TrŘ], nebo jde-li o úkony související s objasňováním a prověřováním podnětů k tr. stíhání podle § 158 odst. 3 písm. a) až h) TrŘ či o obrazové, zvukové nebo jiné záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků ve smyslu § 158b odst. 3 TrŘ.⁵¹

Povinnost provádět dokazování mají zásadně orgány činné v tr. řízení, protože na rozdíl od obč. soudního řízení (srov. § 120 OSŘ) podle tr. řádu není stranám uloženo důkazní břemeno. Orgány činné v tr. řízení musí i bez návrhu stran objasňovat stejně pečlivě okolnosti svědčící v neprospěch i ve prospěch obviněného a ani doznání obviněného je nezbavuje povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu (skutkový stav věci v tr. právu). Obviněný nemá povinnost prokazovat svoji nevinu, může, ale nemusí se obhajovat nebo se aktivně účastnit procesu dokazování, přičemž ze způsobu obhajoby nebo z jeho pasivity v důkazním řízení nelze usuzovat na jeho vinu. Nepodaří-li se v dokazování odstranit rozumné pochybnosti o podstatných skutečnostech, které mají právní význam, nutno rozhodnout ve prospěch obviněného (pravidlo *in dubio pro reo*). Přestože neexistuje důkazní břemeno, tr. řád počítá se součinností procesních stran při dokazování, a to jak v podobě možnosti vyjádřit se ke

---

⁵¹ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

každému důkazu (viz např. § 214 TrŘ), tak i v možnosti vyhledávat a předkládat důkazy nebo navrhopvat jejich provedení (§ 89 odst. 2 TrŘ) a provést výslech svědka nebo znalce anebo provést jiný důkaz (§ 215 odst. 2 TrŘ). Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v tr. řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Významné je též oprávnění stran předložit k důkazu jimi vyžádaný znalecký posudek (§ 110a TrŘ; srov. znalec v tr. řízení), přičemž obviněný a poškozený mají za určitých okolností právo, aby náklady na jeho pořizení nesl stát (§ 151a TrŘ).⁵²

Po novelizaci tr. řádu provedené zák. č. 265/2001 Sb. byla posílena role stran v procesu dokazování. Podle § 2 odst. 5 věty čtvrté a páté TrŘ v řízení před soudem státní zástupce a obviněný mají právo na podporu svých stanovisek vyhledávat, navrhopvat a provádět důkazy (viz též § 180 odst. 3 TrŘ) a mohou žádat o provedení důkazů, zejména výslechu svědka nebo znalce u hlavního líčení (§ 215 odst. 2), přičemž státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného (srov. rovněž § 180 odst. 2 TrŘ) a za tím účelem může požádat policejní orgán o opatření důkazu potřebného k zastupování obžaloby, a to i po jejím podání (§ 179 odst. 2 TrŘ). Navíc u státního zástupce je pravidlem, že za účelem splnění povinnosti v řízení před soudem prokazovat vinu obžalovaného opatřuje z vlastní iniciativy nebo na žádost předsedy senátu důkazy, a to i takové, které dosud nebyly opatřeny či provedeny, resp. nebyly navrženy v obžalobě, a jejichž potřeba vyvstala v řízení před soudem (§ 180 odst. 2 a 3, § 183 odst. 1 a § 203 odst. 1 TrŘ). Na druhé straně ovšem soud není vázán aktivitou stran při dokazování ani jejich návrhy, kterým nemusí vyhovět, nebo může naopak dokazování doplnit i tam, kde strany předložily dostatek jiných důkazů nebo kde důkazy neopatřily ani nenavrhy (srov. též § 2 odst. 5 věta šestá TrŘ).⁵³

Proces dokazování lze rozdělit do několika fází, které nejsou od sebe odděleny, ale úzce spolu souvisejí a vzájemně se prolínají, proto je nelze v průběhu tr. řízení formálně rozlišovat: a) vyhledávání důkazů, kde se uplatní zejména vyhledávací zásada (základní zásady tr. řízení), přičemž procesní strany mohou samy vyhledávat důkazy a navrhopvat jejich provedení, popř. i předložit některé důkazní prostředky; b) provádění a procesní zajištění důkazů, které zahrnuje procesní úkony, jimiž si orgány činné v tr. řízení zákonem stanoveným způsobem opatřují z pramene důkazu zprávy o skutečnostech významných pro věc (skutkový stav věci v tr. právu); c) prověrka důkazů, kterou se zjišťuje kvalita pramene zpráv, spolehlivost a bezpečnost těchto

---

⁵² HENDRYCH, D. a kol. *Právnícký slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

⁵³ HENDRYCH, D. a kol. *Právnícký slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

zpráv, vzájemný vztah mezi jednotlivými důkazy a význam každého důkazu i jejich souhrnu pro věc a zajišťuje se odstranění rozporů mezi nimi; d) hodnocení důkazů, které je ovládáno zásadou volného hodnocení důkazů; na základě provedené analýzy se důkazům přisuzuje určitá hodnota, pokud jde o jejich závažnost, zákonnost a pravdivost.⁵⁴

Dokazování je upraveno obecně především v § 89 až 118 TrŘ, ale týká se ho celá řada dalších ustanovení, která se týkají dokazování v jednotlivých stádiích tr. řízení (např. § 85b, § 88 odst. 4, § 158, 158a, § 158b odst. 3, § 164, 169, § 179b odst. 1 a 2, § 183 odst. 1, § 183a odst. 1 až 3, § 207 až 215, § 263 odst. 6 TrŘ a další; též důkazní právo). Vzhledem k tomu, že proces vyhledávání, opatřování a provádění důkazů v mnoha směrech souvisí se zásahy do některých základních práv a svobod, vyplývají určité limity pro orgány činné v tr. řízení též z vnitrostátních a mezinárodních norem o lidských právech a svobodách, zejména z těch, které stanoví určité požadavky na spravedlivý tr. proces. V tomto směru se dokazování týkají zejména čl. 95 odst. 1 a čl. 96 Úst, čl. 36 odst. 1, čl. 37, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 4 LPS, čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, čl. 6 ÚmlLP a čl. 15 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Jinak je soud při zjišťování skutkového stavu věci zásadně vázán toliko zákonem a musí být i v této činnosti nezávislý a nestranný.⁵⁵

---

⁵⁴ HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

⁵⁵ HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

5 KOMPARACE PROCESU DOKAZOVÁNÍ V MINULOSTI A SOUČASNOSTI

Při pohledu na dokazování v minulosti a pohled na proces dokazování v současnosti může být vnímán jako zcela odlišný proces. Podstata dokazování je však konstantní, stále se jedná o dokazování, zda se skutek stal, popř. dokázání viny či nevin. V dobách práva útrpného však nelze hovořit o důkazech a dokazování jak ho známe dnes. Diametrální rozdíl nastává ve způsobu provádění a získávání důkazů. Zatímco dříve bylo dokazování jednodušší a z dnešního pohledu až nepochopitelné, nepřipustitelné (viz Tortura, 2. kapitola), tak současný proces dokazování a provádění důkazů je značně složitější a jejich získávání je obtížnější, což je způsobeno tím, že při procesu dokazování je vše podřízeno zákonu – především Trestnímu řádu. Elementární rozdíl mezi procesem dokazování v minulosti a současnosti spatřuji v dodržování základních lidských práv, zejména při získávání důkazů, čímž došlo k významné humanizaci.

6 DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Důkazní prostředky v trestním řízení, jsou jimi ty procesní formy, které používají orgány činné v tr. řízení při dokazování v tr. řízení k poznání právně relevantních skutečností, jež mají být jako předmět dokazování zjištěny a prokázány. Za pomoci dokazování si orgány činné v tr. řízení opatřují důkazy z pramene důkazů (též důkazy v řízení). Tr. řád však důsledně nerozlišuje mezi důkazem, důkazním prostředkem a pramenem důkazu, což ovšem v teorii ani v praxi nečiní žádné zvláštní problémy. Pramenem důkazů jsou nositelé informace, z níž se čerpá poznatek, který je předmětem dokazování. Jsou to buď osoby (obviněný, svědek, znalec, ohledávaná osoba), nebo věci (listiny, jiné věcné důkazy, ohledávané věci); podle toho se pak dělí důkazy na osobní a věcné. Důkazy jsou tedy formou procesního poznávání dokazovaných skutečností, obsahem tohoto poznání jsou jeho výsledky v podobě důkazů. Důkazy představují přímé poznatky (informace, údaje) získané za pomoci důkazů z pramene důkazů o právně relevantních skutkových okolnostech, které jsou předmětem dokazování v tr. řízení, a mají konkrétní podobu obsahu výpovědi vyslychané osoby (výslech obviněného, výslech svědka, výslech znalce), obsahu listiny, výsledku znaleckého zkoumání (výslech znalce, znalec v tr. řízení), poznatků získaných ohledáním místa činu, věci nebo osoby atd. Důkazy lze rozlišovat podle různých kritérií: podle vztahu k předmětu obvinění na usvědčující a ospravedlňující důkazy, podle vztahu pramene zpráv o dokazované skutečnosti k této skutečnosti na původní (bezprostřední) a odvozené (prostřeďečné) důkazy, podle vztahu k dokazované skutečnosti na přímé a nepřímé důkazy.⁵⁶

Tr. řád obsahuje obecné vymezení okruhu důkazů, podle něhož za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci (§ 89 odst. 2 TrŘ). Dále pak uvádí demonstrativní výčet jednotlivých důkazů (resp. pramenů důkazů): výpovědi obviněných a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro tr. řízení a ohledání. Zvláštními způsoby dokazování jsou konfrontace (§ 104a TrŘ), rekognice (§ 104b TrŘ), vyšetřovací pokus (§ 104c TrŘ), rekonstrukce (§ 104d TrŘ) a prověrka na místě (§ 104e TrŘ). Přípustné jsou však i další důkazy, pokud nejsou výslovně kogentními ustanoveními tr. řádu zakázány a jsou v souladu se základními zásadami tr. řízení a rámcovými procesními ustanoveními, které vymezují hranice použitelnosti a poskytují garance zákonnosti a věrohodnosti důkazů (důkazní právo). Může jít zejména o záznam

---

⁵⁶ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

telekomunikačního provozu (§ 88 odst. 4 TrŘ), údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu (§ 88a TrŘ), protokoly o osobní prohlídce, o domovní prohlídce a o prohlídce jiných prostor a pozemků (§ 85 odst. 3 a 5 TrŘ), protokol o hlavním líčení, mikrostopy, v určitých případech pachové stopy, vyšetření analýzou DNA apod. K dokazování jakékoli skutečnosti důležité pro tr. řízení lze v zásadě použít každého důkazu, který je způsobilý ji prokázat či vyvrátit, není-li výjimečně stanoveno jinak (např. duševní stav obviněného nebo svědka lze prokázat jen znaleckým posudkem znalce – psychiatra, po vyšetření tohoto stavu podle (§ 115 až 118 TrŘ). Nepřípustné jsou důkazy opatřené nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení (§ 89 odst. 3 TrŘ), dále důkazy, při jejichž opatřování nebo provádění došlo k jiné podstatné vadě řízení (pokud např. byl proveden výslech svědka po oprávněném odepření výpovědi podle (§ 100 TrŘ), anebo jde o důkazy získané z nepřípustného pramene [např. z komunikace mezi obhájcem a obviněným získané odposlechem telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 1 TrŘ, z vyšetření na tzv. detektoru lži, ze záznamu o podaném vysvětlení podle § 158 odst. 5 TrŘ (R 8/1993), z dřívějšího protokolu o výslechu obviněného, svědka nebo znalce bez splnění podmínek pro jeho přečtení podle § 211 TrŘ].⁵⁷

Důkazy v řízení jsou přímé poznatky (informace, údaje) o právně relevantních skutkových okolnostech, které jsou předmětem dokazování.⁵⁸

6.1 Dělení důkazů

Důkazy se dělí podle různých kritérií. Rozdělení důkazů:

a) Podle vztahu k předmětu obvinění na usvědčující a ospravedlňující. **Usvědčujícími důkazy** se prokazují okolnosti, které svědčí proti obviněnému, **ospravedlňujícími** pak okolnosti, které svědčí v jeho prospěch. Toto rozeznávání se zakládá jen na významu důkazů pro rozhodnutí o dokazované okolnosti, nevystihuje se jím nikterak podstata důkazu. Některý důkaz (např. výpověď svědka) může obsahovat současně jak údaje svědčící proti obviněnému, tak i údaje svědčící v jeho prospěch. Tým důkaz může mít za určitých okolností povahu důkazu ospravedlňujícího, za jiných okolností usvědčujícího. V průběhu řízení se může ukázat, že důkaz považovaný původně za usvědčující je ve skutečnosti ospravedlňující a naopak. Konečnou

⁵⁷ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

⁵⁸ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

klasifikaci důkazů z tohoto hlediska je možno provést proto zpravidla až při závěrečném hodnocení všech důkazů. Přesto však toto dělení není bez praktického významu a užívá ho sám trestní řád.⁵⁹

b) Podle vztahu pramene zpráv o dokazované skutečnosti k této skutečnosti na **původní** (bezprostřední) a **odvozené** (prostředecné). Jde v podstatě o dělení důkazů podle toho, zda tu je či není zprostředkující nositel informací mezi původním pramenem zpráv o události, který byl v bezprostředním kontaktu s událostí, a orgánem činným v trestním řízení, který řízení provádí. **Původní důkaz**, který se získává z bezprostředního pramene (například výpověď svědka o skutečnostech, které osobně viděl, originál listiny), **odvozený**, který se získává z pramene prostředecního (např. výpověď svědka, který skutečnost sám nepozoroval a reprodukuje jen to, co slyšel o ní od jiné osoby, opis listiny). Orgány činné v trestním řízení se mají snažit vyhledat podle možnosti důkazy původní (zásada bezprostřednosti). **Odvozený důkaz** obsahuje zpravidla méně informací o věci než původní. Odvozenost skrývá v sobě vždy nebezpečí zkomolení skutečnosti. To ovšem neznamená, že na důkazy odvozené by se mělo pohlížet jako na méněcenné, které je možno ignorovat. Nejsou bez významu, a nejsou-li tu důkazy původní (např. svědek, který událost viděl, zemřel), je nutno věc rozhodnout na jejich podkladě.⁶⁰

c) Podle vztahu k dokazované skutečnosti (podle poměru k závěru, který orgán činný v trestním řízení z nich vyvozuje) na **přímé** a **nepřímé** (indicie). **Přímým důkazem** je ten, který přímo potvrzuje nebo vyvrací dokazovanou skutečnost, **nepřímým důkazem** je pak takový důkaz, který dokazuje skutečnost jinou, ale takovou, ze které je možno usuzovat, zda se stala či nestala skutečnost pomocí jiné skutečnosti, která k dokazované skutečnosti má jen nepřímý vztah. I když nepřímé důkazy nesvědčí přímo proti obviněnému nebo v jeho prospěch, mají v praxi značný význam, neboť bývají někdy jedinými důkazy v procesu. To, že jsou nepřímé, neznamená nikterak, že jsou horší, méně spolehlivé a méně významné než přímé. Jestliže v jednotlivé věci jsou jak důkazy přímé, tak i nepřímé, bude záležet na okolnostech případu, povaze důkazu apod., které z nich budou mít větší důkazní sílu, které z nich budou významnější. Nelze vyloučit, že to budou právě důkazy nepřímé. Trestní věc lze objasnit nepřímými důkazy stejně bezpečně a úspěšně jako důkazy přímými. Dokazování nepřímými důkazy je obtížnější a náročnější než dokazování

---

⁵⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2007.

⁶⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2007.

důkazy přímými. Je to důsledek samé povahy nepřímých důkazů, tj. jejich nepřímého vztahu k dokazované skutečnosti.⁶¹

Věc důležitá pro trestní řízení

Jde o tzv. věc doličnou. Považuje se za ni předmět, který by mohl být věcným důkazním prostředkem (§ 112 odst. 1 TrŘ; též věcný důkaz).⁶²

---

⁶¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2007.

⁶² HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

7 KRIMINALISTICKÉ METODY ODHALOVÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI

Tato kapitola nejprve objasňuje pojem kriminologie a kriminalistika, neboť jsou to velice úzce propojené a kooperující obory se symbiotickými znaky. Další část této kapitoly je věnována historii kriminalistiky a jejím významným osobnostem. Dále a zejména se tato kapitola zabývá kriminalistickými metodami odhalování trestných činů, což navazuje právě na již zmiňovanou kriminologii.

7.1 Objasnění pojmů kriminologie a kriminalistika

Pojem kriminologie se skládá z latinského slova *crimen* (zločin) a řeckého *logos* (věda), tedy učení o zločinu.⁶³ Dříve byly vědy, včetně kriminologie, zabývající se trestnou činností řazeny do jediné vědní disciplíny. Tak např. podle Solnařovy učebnice z roku 1947 se rozlišuje kriminologie v širším pojetí – ve smyslu normativních, politických i přírodovědných poznatků o trestném činu, trestu i trestním procesu – a kriminologie v užším smyslu, tj. přírodovědnou metodou pěstovaná kriminální sociologie, kriminální psychologie a kriminální antropologie (biologie).⁶⁴ Dnešní kriminologie je vymezena v užším smyslu a zabývá se kriminalitou, jejími pachateli, oběťmi a kontrolou. Naproti tomu kriminalistika je věda zkoumající zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a jiných důkazů, jakož i zákonitosti vyhledávání, zkoumání a zajišťování stop a jiných důkazů, vypracovává pro orgány činné v trestním řízení metody a prostředky úspěšného odhalování a vyšetřování trestných činů. Kriminologie a kriminalistika jsou tedy dva úzce spjaté obory, které spolu spolupracují. Kriminalistika, stejně jako kriminologie, je vědou empirickou, multidisciplinární, taktéž orientovanou na kriminalitu.⁶⁵ Přínos kriminalistiky spočívá především v prostředcích pro efektivní odhalování trestných činů a následná možnost pracovat na účinném předcházení kriminality, což je předmětem zájmu kriminologie.

---

⁶³ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010.

⁶⁴ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004.

⁶⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010.

7.2 Historie kriminalistiky a kriminalistických metod

Zločinu a zejména způsobu spáchání nebyla až do minulého století přikládána téměř žádná pozornost. Postupem času se pohled na kriminalitu měnil, stejně tak se měnily i metody pro vyšetřování trestných činů. Dějiny zároveň ukázaly na velkou nebezpečnost pachatelů, kteří svou činnost opakují. A tak „zpětnost“ nebo-li recidiva byla velmi brzy uznána za přitěžující okolnost při výměře trestu.⁶⁶ Často se k označení zločinců používalo vypálených znamení, uštědřených rozžhaveným železem na čelo, rameno nebo záda podle toho, kde byla spravedlnost vykonávána, podle kata, jenž se ujal výkonu práva, či podle pána, který byl oprávněn hrdelní spravedlnost konat.⁶⁷ Toto označování recidivistů bylo ve své době spolehlivým prostředkem, protože seznamy pachatelů nebyly příliš věrné. Existovaly však už ve starém Egyptě – psané klínovým písmem na cihlách a ve středověku byly sepisovány do knih útrpného práva smolných či hrdelních.⁶⁸ Snaha bezpečnostních úřadů o získávání informací o pachatelích vedla k zavádění různých legitimačních papírů – podobné dnešním občanským průkazům, avšak nebylo to příliš účinné až do zavedení fotografie. Francouzská diplomacie v době Ludvíka XVI. zavedla tajné policejní písmo, jež spočívalo v užívání určitých barev, ozdob, linií označujících státní příslušnost, bydliště, stav, vědomosti, varování před podezřelými a nebezpečnými.⁶⁹ Vynález tisku představoval velký krok k doplnění málo spolehlivých seznamů zločinců. Umožnil, aby jejich podobizny vyřezané ve dřevě byly rozmnožovány tiskem a rozšiřovány. Jenže ani daguerrotypie (vynález fr. malíře Ludvíka Daguerre, 1830) ani fotografie pomocí suchých desek (R. L. Maddox, 1839) nezabránila omylům, a tak se k seznamům zločinců začal připojovat i seznam zvláštních tělesných znaků.⁷⁰ Daguerrotypie (Daguerrotypia, Daguerreotype, Daguerreotype) je první rozšířená fotografická technika pojmenovaná po vynálezci Louis Jacques Mandé Daguerrovi.⁷¹ I v policejním muzeu můžete vidět pomůcky k měření využívaných kdysi k účelům kriminální služby poznávací, k níž dal základ Alfons Bertillon v Paříži, předpokládajíc možnost řádného a spolehlivého identifikování osoby pachatelovy na

⁶⁶ Muzeum Policie ČR: *Okénko do dějin kriminalistiky* [online]. 2010 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

⁶⁷ Muzeum Policie ČR: *Okénko do dějin kriminalistiky* [online]. 2010 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

⁶⁸ Muzeum Policie ČR: *Okénko do dějin kriminalistiky* [online]. 2010 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

⁶⁹ Muzeum Policie ČR: *Okénko do dějin kriminalistiky* [online]. 2010 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

⁷⁰ Muzeum Policie ČR: *Okénko do dějin kriminalistiky* [online]. 2010 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejinkriminalistiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

⁷¹ *Daguerrotypie: Daguerrotypie (Daguerrotypia, Daguerreotype, Daguerreotype)* [online]. 2011 [cit. 2011-12-06]. Dostupné z: <http://fototechniky.cz/historicke_fotograficke_procesy/daguerrotypi/>.

podkladě tělesných, málo anebo vůbec neměnitelných znaků zločince. Vycházel z poznatků, že se rozměry kostí po dvacátém roce věku u zdravého člověka nemění a také z toho, že v rozmanitosti lidských bytostí není možno nalézt dva jedince s naprosto týmiž rozměry všech údů a měřených částí těla, což bylo poměrně vhodné k identifikaci. Ještě jednu zásluhu měl pan Alfons Bertillon. Poznal nesmírný význam přesného popisu pro kriminalistiku a založil svým systémem „portrait parlé“ jakýsi technický slovník k popisování osob, který svou jednoduchostí a všeobecným rozšířením umožnil popsat fyziognomii tak, aby každý rys a každá markantnost mohla být přesně označena a popis vyvolal přesnou představu o popisované osobě.⁷² Nevýhodou bylo poměrně složité popisování podle Bertillona, což představovalo nutnost absolvovat kurs, proto nebylo tohoto popisování využíváno v plné míře, zachovala se pouze základní pravidla, přetrvávající do současnosti.

7.2.1 Historické osobnosti v kriminalistice

Francois-Eugéne Vidocq

(24.7.1775 – 11.5.1857)

Obrázek č. 7: Francois-Eugéne Vidocq⁷³

Francouzský policejní úředník a tajný agent, zakladatel Sureté, francouzské kriminální policie, přichází na svět 24. Července roku 1775 v Arrasu v rodině pekaře. Jako příslušník napoleonské policie slaví Vidocq velké úspěchy a tak brzy přichází nabídka služby v pařížském policejním sboru – Vidocq přijímá a už v roce 1812 se mu

---

⁷² Muzeum Policie ČR: *Okénko do dějin kriminalistiky* [online]. 2010 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejinkriminalistiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

⁷³ *Životopisy online: O životech slavných i neslavných* [online]. 2011 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://zivotopisyonline.cz/francois-eugene-vidocq-zakladatel-surete/>>.

podací z pařížské policie vytvořit slavnou Sureté, kriminální policii, která se v krátké době stává jednou z největších (a také neúspěšnějších) policejních organizací na světě.⁷⁴

Louis Alphonse Bertillon

(23.04.1853 – 13.02.1914)

Obrázek č. 8: Louis Alphonse Bertillon⁷⁵

Louis Alphonse Bertillon patří mezi osobnosti, které se nesmazatelně zapsaly do historie zločinu a kriminalistiky. Celý svůj život zasvětil boji proti zločinu. Jako první na světě vypracoval použitelnou metodu individuální identifikace zločinců, postavenou na vědeckém základě – proměřování jednotlivých částí lidského těla.⁷⁶

7.3 Současná kriminalistika jako samostatná věda

Za počátek vzniku „moderní“ kriminalistiky se obecně považuje konec 19. století, kdy dochází k velkému rozvoji věd sloužící k identifikaci osob – daktyloskopie, bertillonáž a další.⁷⁷ Kriminalistika se stále vyvíjí a tento pokrok spočívá zejména v zavádění nových kriminalistických metod, u kterých se podařilo jejich spolehlivost posunout na tak vysokou úroveň, aby mohly být zavedeny do vyšetřovací praxe. Současnou „moderní“ kriminalistiku lze spatřovat v moderních vyšetřovacích metodách, kterým bude věnována samostatná kapitola. Dnes má kriminalistika nejbližší k trestnímu právu procesnímu, což je logické, vzhledem k úzké provázanosti a nutné spolupráci. Největší význam má pak kriminalistika v procesu

⁷⁴ *Životopisy online: O životech slavných i neslavných* [online]. 2011 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://zivotopisyonline.cz/francois-eugene-vidocq-zakladatel-surete/>>.

⁷⁵ *Osobnosti: Louis Alphonse Bertillon* [online]. 2008 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.osobnosti.net/louis-alphonse-bertillon.htm>>.

⁷⁶ *Osobnosti: Louis Alphonse Bertillon* [online]. 2008 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.osobnosti.net/louis-alphonse-bertillon.htm>>.

⁷⁷ *EStránky.cz: Kriminalistika* [online]. 2011 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.kriminalka.estranky.cz/clanky/kriminalistika.html>>.

dokazování, kde mají její výsledky nezastupitelnou funkci. Jak trestní právo procesní, tak kriminalistika usilují o to, aby pozitivně ovlivnily postup orgánů činných v trestním řízení.⁷⁸

7.4 Kriminalistické metody vyšetřování trestných činů

Celá společnost má zájem na tom, aby byly odhaleny všechny trestné činy a spravedlivě potrestáni jejich pachatelé. Proto je žádoucí, aby k potírání kriminality byly využity nejen prostředky právní regulace a prostředky empirického poznání, ale též způsoby vědeckého poznání. Právě tyto metody má poskytnout kriminalistika.⁷⁹ Právě kriminalistika by měla mít přínos ve vědeckém způsobu své práce, její metody by měly být založeny na racionalitě a naopak by se měla vyhnout náhodným způsobům a metodám vyšetřování. Kriminalistikou vypracované metody musí však vždy respektovat kogentní právní předpisy.⁸⁰ Pojem kogentní znamená nařizující, donucující, příkazující přesvědčivý, pádný.⁸¹ Některé takovéto předpisy upřednostňují jiný společenský zájem před tím na objasnění trestného činu. Tento jiný zájem lze spatřovat např. v případě zákazu výslechu svědka. Jak již bylo řečeno výše, trestní právo procesní a kriminalistika spolu úzce spolupracují, dalším důkazem pro to může být fakt, že postupem času se do trestního práva procesního zařazují kriminalistické metody, které byly dříve pouze kriminalistická doporučení a nyní jsou pro trestní právo procesní obzvláště důležité pro proces dokazování. Tak např. kriminalistika potvrdila experimentálními metodami, že významnou zárukou věrohodnosti rekognice je to, aby poznávaný objekt byl při identifikaci zařazen do skupiny několika podobných objektů; toto pravidlo bylo později zakotveno v trestním řádu (§ 104 odst. 3 TrŘ).⁸² Zejména tzv. velká novela trestního řádu z roku 2001 (zák. č. 265/2001 Sb.) nově upravila v trestním řádu několik důkazních úkonů, o nichž do té doby pojednávala pouze kriminalistika (viz § 104a – konfrontace, § 104b – rekognice, §104c – vyšetřovací pokus, §104d

---

⁷⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁷⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁸⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁸¹ *ABZ slovník cizích slov: Pojem kogentní* [online]. 2005-2006 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kogentni>>.

⁸² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

– rekonstrukce, § 104e – prověrka na místě).⁸³ Kriminalistická doporučení se do praxe zavádí vědeckou argumentací, to jsou ty kriminalistická pravidla, která stále čekají na zařazení do právní úpravy. Mají však silnou funkci v celém trestním řízení. Pokud by se na ně nedbalo, mohlo by dojít k právním následkům, či chybnému objasnění trestného činu. V nejzazším případě by trestný čin nebyl odhalen vůbec. Neznalostí, nebo nerespektováním kriminalistických pravidel mohou orgány činné v trestním řízení porušit svou základní povinnost postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí (§ 2 odst. 5 TrŘ).⁸⁴ Následky takových opomenutí mohou vést až k rozhodnutím, která budou v rozporu se zákonem – nezákonné rozhodnutí.

7.5 Dělení kriminalistických metod

1. Technické a přírodovědné kriminalistické metody
2. Taktické kriminalistické metody⁸⁵

7.5.1 Technické a přírodovědné kriminalistické metody

Technické a přírodovědné kriminalistické metody jsou nepostradatelné zejména při identifikaci objektů. Jejich vyspělost a úroveň odpovídá technickému a vědeckému pokroku. Není kvalitní kriminalistické metody bez podloženého vědeckého zkoumání. Každá kriminalistická metoda má svou techniku a metodiku přípravy, provádění a následně i fixaci a dokumentaci výsledků. Výsledkem je určitý *jednotný systém*, jehož význam spočívá ve shromažďování a zkoumání trestněprávních důkazů a jiných kriminalisticky významných skutečností s cílem rychlého, úplného a objektivního odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.⁸⁶ Následující seznam uvádí nejčastější metody zavedené do kriminalistické praxe s technickým či přírodovědným charakterem. Některé z nich budou dále konkretizovány. Metody:

---

⁸³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁸⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁸⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁸⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

- vyhledávání, zviditelňování, zajišťování a zkoumání stop papilárních linií,
- popisování osob,
- zkoumání ručního písma,
- zkoumání písma psacích strojů,
- zkoumání listin, dokladů, psacích prostředků, cenin a platidel,
- vyhledávání, zjišťování a zkoumání stop bosých nohou, obuvi, lidské nepedální lokomoce a pneumatik,
- zajišťování a zkoumání stop nástrojů,
- zajišťování a zkoumání vystřelených nábojnic a střel a stop výstřelů,
- zajišťování a zkoumání stop zubů,
- vyhledávání, zajišťování a zkoumání biologických materiálů lidského, zvířecího, příp. rostlinného původu,
- vyhledávání, zajišťování a zkoumání pachových stop osob a věcí,
- zajišťování a zkoumání hlasových stop člověka a zvukových stop různých věcí,
- vyhledávání, zajišťování a zkoumání mikrostop,
- vyhledávání, zajišťování a zkoumání chemických a pyrotechnických stop,
- zajišťování a zkoumání elektrotechnických stop,
- zajišťování a zkoumání defektoskopických stop,
- kriminalisticko-technické dokumentace jednotlivých vyšetřovacích úkonů a výsledků kriminalisticko-technických zkoumání.⁸⁷

7.5.2 Taktické kriminalistické metody

Taktické kriminalistické metody hovoří zejména o kriminalistických verzích. Podstatou kriminalistiky je odhalovat trestné činy a shromažďovat o nich co nejvíce informací. Na základě těchto informací se vytváří domněnka. Výše uvedené dovoluje vymezit kriminalistické verze jako specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti, spočívající ve vyvození a prověře všech shromážděnými materiály opodstatněných domněnek o formách spojení a příčinách jednotlivých jevů poznávané

---

⁸⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

události, jako reálně možných objasnění doposud známých faktů či okolností případu a získání faktů nových.⁸⁸ Zde je výčet vyšetřovacích verzí:

- pátrací verze
- operativně pátrací verze
- vyšetřovací verze
- soudní verze⁸⁹

Kriminalistické verze lze dále dělit podle obsahu a můžeme je klasifikovat jako obecné a dílčí. Za obecné verze se považují verze, jejichž obsahem je pravděpodobné objasnění kriminalisticky relevantní události jako celku, tedy všech stránek nutných k posouzení předmětné události.⁹⁰ Dílčími verzemi se rozumí verze, jejichž obsahem je pravděpodobné objasnění jednotlivých skutkových okolností (např. způsobu spáchání trestného činu a jeho etap, subjektivní stránky atd.) kriminalisticky relevantní události. Vzhledem k informační neurčitosti počátečních vyšetřovacích situací se obvykle nejprve vytyčují verze dílčí a teprve ve fázi rozvinutého dokazování verze obecné.⁹¹

Další možné dělení kriminalistických metod je podle Policie České republiky – Kriminalistického ústavu Praha a skládá se ze čtyř oblastí. **Přírodovědné zkoumání** – Kriminalistické expertizy v oblasti biologie, genetiky, fyziky, chemie a antropologie. **Kriminalistická dokumentace** – Analýza dat (kriminalistická audioexpertiza, videoexpertiza, počítačová expertiza, fotografická expertiza) a kriminalistická dokumentace. **Kriminalistická daktyloskopie** – zkoumání daktyloskopických stop, daktyloskopická identifikace osob, AFIS (Automatic Fingerprint Identification System). **Kriminalistické identifikace** – Kriminalistická mechanoskopie, defektoskopie, metalografie, trasologie, balistika, elektrotechnika a grafická expertiza.⁹²

---

⁸⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁸⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁹⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁹¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁹² *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Expertizní obory* [online]. 2010 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/kriminalisticky-ustav-praha-expertizni-obory.aspx>>.

7.6 Vybrané kriminalistické metody

Portrétní identifikace

Portrétní identifikace osob (jinak též identifikace osob podle vnějších znaků) je historicky nejstarší metodou identifikace osob.⁹³ Je to nezastupitelná kriminalistická metoda, sloužící k prvotnímu základnímu poznání konkrétního pachatele trestného činu. K této metodě není třeba expertních zkoumání, jako např. u daktyloskopie, mikrostop atp. O rozvoj portrétní identifikace se v minulosti významně zasloužil francouzský policejní úředník **Alphonse Bertillon**, který v roce 1879 zavedl do policejní praxe systém identifikace osob podle vnějších znaků, který byl založen na antropologické teorii, která vycházela z předpokladu, že po ukončení fyzického vývoje člověka se jeho tělesné rozměry dále nemění.⁹⁴ Tento antropometrický systém zvaný bertillonáž je pro portrétní identifikaci stěžejní, zakládá se na jedenácti odlišných rozměrech lidského těla a následné evidenci získaných dat.

Daktyloskopie

Daktyloskopie je charakterizována jako nauka o obrazcích papilárních linií vytvořených na vnitřní straně článků prstů, na dlaních a na prstech nohou a chodidlech.⁹⁵ Je to druhá nejstarší metoda identifikace osob zavedená do kriminalistické praxe. Její principy jsou známy už tisíce let, kdy např. v Číně sloužily otisky prstů jako podpis různých smluv.

Kriminalistická chemie

Kriminalistická chemie se zabývá zkoumáním vlastností, složení, vnitřní stavby a přeměny nejrůznějších látek, které se vyskytují v kriminalistické praxi.⁹⁶ Cílem zkoumání je pak především identifikace neznámého vzorku (zjištění jeho složení) případně zjištění shody ve složení dvou nebo více vzorků.⁹⁷ Tato chemická identifikace

---

⁹³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁹⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁹⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

⁹⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

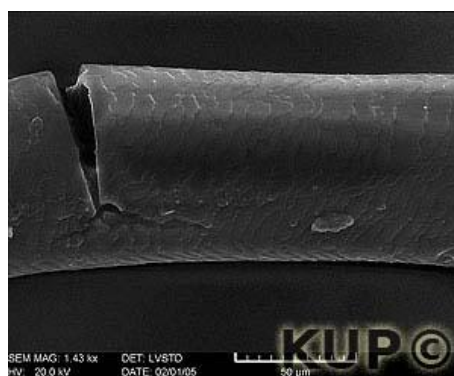
⁹⁷ *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Kriminalistická chemická expertiza* [online]. 2010 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-3.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.

slouží jako jeden z důkazů v trestním řízení potažmo dokazovacím řízení a může to být i důkaz stěžejní – usvědčující pachatele ze spáchání konkrétního trestného činu.

Kriminalisticko-technické zkoumání mikrostop

Expertní zkoumání mikrostop patří jak po odborné stránce, tak po technické k nejnáročnějším kriminalistickým praxím. Využití mikrostop korespondovalo s technickým vývojem, proto bylo využití možné až od 60. let 20. století, i když první úvahy o jejich existenci a možnosti využití při objasňování trestného činu se objevují již na přelomu 19. a 20. století.⁹⁸ Předmětem mikrostop jsou zejména: fragmenty vlasů, textilních vláken, skel, zplodiny po výstřelu, po výbuchu, průmyslové pachy, nátěry, kovové částice a otěry, nebezpečné látky a jedy, lomy a struktury materiálů, žárovky u dopravních nehod atd.⁹⁹

Obrázek č. 9: Mikrosnímek vlasu¹⁰⁰

Spolupráce expertního zkoumání mikrostop je vyžadována zejména s oddělením grafických expertiz, chemie a balistiky. V současnosti posouvá oblast mikrostop směrem vpřed rozvoj nanočástic.

⁹⁸ *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Kriminalistická fyzikálně chemická expertiza* [online]. 2010 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-3.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.

⁹⁹ *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Kriminalistická fyzikálně chemická expertiza* [online]. 2010 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-3.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.

¹⁰⁰ *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Kriminalistická fyzikálně chemická expertiza* [online]. 2010 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-3.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.

Rekognice

Rekognice je samostatnou metodou kriminalistické praktické činnosti, spočívající v opětovném poznání dříve vnímaného objektu poznávající osobou s cílem ztotožnění objektu.¹⁰¹ Rekognice je zvláštní způsob identifikace, podstatou je znovupoznání. Jedná se o psychofyziologické procesy v mozku člověka, v jejichž důsledku si je člověk schopen zapamatovat různé jevy a následně vybavit. Rozlišuje se znovupoznání osob – živých a mrtvých, věcí – movitých a nemovitých a zvířat – živých a mrtvých. Např. pro rekognici pachatele je velice důležité postavit poznávaný objekt mezi podobné.

Kriminalistická metoda poznání pachatele podle způsobu chůze

Tuto kriminalistickou metodu poznání pachatele podle způsobu chůze objevil český kriminalista Jiří Straus. V této metodě se porovnává chůze, podezřelého ze spáchání trestného činu, z průmyslových kamer s chůzí později natočenou pro účely dokazování.¹⁰²

7.7 Ostatní kriminalistické metody

- Identifikace osob podle ručního písma
- Kriminalistická biologie
- Fonoskopie
- Mechanoskopie
- Kriminalistická balistika
- Trasologie
- Kriminalistické zkoumání listin a písma psacích strojů
- Kriminalistická pyrotechnika
- Kriminalistická elektrotechnika
- Kriminalistické zkoumání vad kovových a nekovových materiálů
- Kriminalistické verze
- Plánování a organizování vyšetřování

---

¹⁰¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

¹⁰² *Celý Svět: Čech objevil unikátní kriminalistickou metodu* [online]. 2007 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.celysvet.cz/n1306-cech-objevil-unikatni-kriminalistickou-metodu.php>>.

- Využití znalců a odborníků v kriminalistické praktické činnosti
- Ohledání
- Výslech a konfrontace
- Prověrka výpovědi na místě
- Kriminalistický experiment
- Kriminalistická rekonstrukce
- Pátrání
- Kriminalistická informatika
- Prohlídka¹⁰³

7.8 Metodika vyšetřování různých trestných činů

Metodiku vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů pokládáme za zvláštní část kriminalistiky. Zatímco obecná část kriminalistiky obsahuje poznatky a metody aplikované při vyšetřování jakéhokoli trestného činu, vztahuje se zvláštní část kriminalistiky jen k určitým skupinám trestných činů. Potřeba této zvláštní části vyplývá z velké variability trestné činnosti a z velké variability stop. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů má za úkol zkoumat zákonitosti vzniku stop určitého druhu trestných činů a na jejich základě modifikovat obecné kriminalistické metody tak, aby vyhovovaly podmínkám odhalování, vyšetřování a prevence jednotlivých druhů trestných činů.¹⁰⁴

Různé trestné činy vyžadují různé vyšetřování, proto se vyprofilovaly různé metody. Pro účely této bakalářské práce bude zmíněn a konkretizován pouze výběr metod vyšetřování některých trestných činů, nicméně seznam metod vyšetřování a odhalování jednotlivých trestných činů je uveden níže:

- Metodika vyšetřování vražd
- Metodika vyšetřování loupeží
- Metodika vyšetřování krádeží
- Metodika vyšetřování podvodů

¹⁰³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

¹⁰⁴ KONRÁD, Z. a kol. *MERODIKA VYŠETŘOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ TRESTNÝCH ČINŮ*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996.

- Metodika vyšetřování sexuálních trestných činů
- Metodika vyšetřování drogové kriminality
- Metodika vyšetřování hospodářské kriminality
- Metodika vyšetřování daňových deliktů
- Metodika vyšetřování silničních dopravních nehod
- Metodika vyšetřování požárů, výbuchů a havárií
- Metodika vyšetřování protiprávních činů páchaných mládeží
- Metodika vyšetřování organizované kriminality
- Metodika vyšetřování trestných činů proti duševnímu vlastnictví
- Metodika odhalování a vyšetřování organizované kriminality.¹⁰⁵

Metodika vyšetřování vražd

Způsob páchaní vražd vykazuje **znaky obecné**, společné pro většinu způsobů jejich páchaní a **znaky specifické** jen pro určitý způsob páchaní vražd. **Typizace způsobů** páchaní vražd je možná podle různých kritérií, přičemž pro metodiku vyšetřování vražd mají největší význam tyto aspekty:

- **stupeň připravenosti**
- **fakt použití zbraně**
- **volba způsobu usmrcení**
- **způsob utajování.**¹⁰⁶

Vraždy jsou nejzávažnější protispolečenská jednání a vyžadují nejvyšší pozornost orgánů činných v trestním řízení. Jsou páchany různým způsobem – připravené a bez přípravy, to vyžaduje různé vyšetřování. Způsob spáchání vraždy se projevuje v poměrně širokém spektru **materiálních stop**. Typické materiální stopy vražd se mohou nacházet zejména na samotném místě činu, na místě nálezu mrtvoly, v místech přípravy a utajování trestného činu, na předmětech použitých k usmrcení oběti, na oděvu a těle oběti a pachatele.¹⁰⁷

¹⁰⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

¹⁰⁶ KONRÁD, Z. a kol. *MERODIKA VYŠETŘOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ TRESTNÝCH ČINŮ*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996.

¹⁰⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

Zvláštnosti počátečních úkonů

Typické počáteční operativně pátrací a vyšetřovací úkony se liší v závislosti na typických počátečních vyšetřovacích situacích.¹⁰⁸

1. Případy, kdy mrtvola nebyla nalezena

V případech, **kdy mrtvola dosud nebyla nalezena**, je třeba zaměřit počáteční úkony k nalezení pohřešované osoby. Za typické počáteční úkony lze považovat zejména:

- Výslech oznamovatele a osob blízkých pohřešované osoby
- Pátrání po pohřešované osobě
- Prohlídka bytu, různých nebytových prostor a pracoviště pohřešované osoby
- Šetření za účelem zjištění a prověření informací o způsobu života, stycích a majetkových poměrech pohřešované osoby
- Zadržení korespondence
- Prověření pravdivosti výpovědí vyslechnutých osob.¹⁰⁹

2. Případy, kdy mrtvola byla nalezena

V případech, **kdy mrtvola byla nalezena**, je třeba počáteční úkony zaměřit ke zjištění či ověření totožnosti nalezené mrtvoly a získání informací o příčině a mechanismu usmrcení, případném způsobu spáchání a jeho okolnostech, informace k osobě zemřelého, motivech atp. V těchto případech jsou prvotními úkony zejména:

- Výslech oznamovatele
- Pronásledování pachatele
- Rekognice mrtvoly
- Výslech příbuzných
- Ohledání místa
- Ohledání mrtvoly

---

¹⁰⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

¹⁰⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

- Soudně lékařská expertiza (prohlídka a pitva mrtvoly).¹¹⁰

Metodika vyšetřování loupeží

Závažnost loupeží je velmi vysoká a nelze ji posuzovat pouze podle výše bezprostředních škod, způsobených napadeným osobám na životě, zdraví a majetku. Výskyt loupeží totiž navíc vyvolává silný pocit ohrožení, narušuje normální chod společenského mechanismu a snižuje kvalitu občanského života.¹¹¹

Zvláštnosti počátečních úkonů

- Výslech oznamovatele
- Pronásledování pachatele po horké stopě
- Ohledání místa činu
- Vyhodnocení záznamů z kamerových systémů
- Ohledání oděvu, prohlídka těla poškozeného a obviněného
- Zadržení, osobní a domovní prohlídka u obviněného.¹¹²

Metodika vyšetřování sexuálních trestných činů

Pojmovým znakem sexuálních trestných činů je jejich souvislost s uspokojováním pohlavního pudu pachatele.¹¹³ Mezi sexuální trestné činy řadíme především trestné činy proti lidské důstojnosti¹¹⁴, některé případy trestných činů proti svobodě a v určitých případech i další trestné činy (např. výtržnictví formou exhibicionismu, svádění k pohlavnímu styku). Nejzávažnějšími a nejfrekventovanějšími jsou trestné činy znásilnění a pohlavního zneužívání.¹¹⁵

---

¹¹⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

¹¹¹ KONRÁD, Z. a kol. *MERODIKA VYŠETŘOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ TRESTNÝCH ČINŮ*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996.

¹¹² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

¹¹³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

¹¹⁴ KONRÁD, Z. a kol. *MERODIKA VYŠETŘOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ TRESTNÝCH ČINŮ*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996.

¹¹⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

Zvláštnosti počátečních úkonů

- Výslech oznamovatele
  - a) očitého svědka
  - b) který sám nebyl očitým svědkem činu
  - c) poškozené osoby
- Ohledání místa činu
- Prohlídka těla poškozeného a pachatele
- Pátrání po pachateli.¹¹⁶

Zvláštnosti následných úkonů

- Výslech obviněného
- Výslech poškozené osoby
- Konfrontace
- Prověrka výpovědi na místě
- Rekognice
- Vyšetřovací pokus
- Rekonstrukce
- Expertizy
  - a) soudně lékařská expertiza
  - b) soudně psychiatrická expertiza
  - c) sexuologická expertiza
  - d) kriminalistická expertiza.¹¹⁷

---

¹¹⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

¹¹⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.

8 VYBRANÉ METODY, KTERÉ JSOU V SYSTÉMU ZNALECKÝCH ZKOUMÁNÍ, ALE DO KRIMINALISTIKY NEPRONIKLY PRO OBTÍŽNOU PRŮKAZNOST, SPÍŠE NEPRŮKAZNOST

Metody na hraně znaleckých zkoumání a kriminalistiky zaujímají velice důležité postavení pro komplexní pojetí odhalování trestné činnosti. Jejich vliv na proces dokazování může být, i přes nemožnost použití jako důkazů, neméně důležitý, než běžných a v procesu dokazování využívaných důkazních prostředků. Tyto metody slouží v praxi spíše jako určité vodítko pro kriminalisty, podle kterého směřují svá další vyšetřování. Mezi nejzajímavější metody znaleckých zkoumání na hraně kriminalistiky patří: Polygraf, grafologie, odorologie a psychologický profil pachatele.

8.1 Polygraf

Přístroj, kterému se zjednodušeně říká detektor lži, se správně nazývá polygraf.¹¹⁸

Principem polygrafu je v podstatě fyziodetekční vyšetření, které má zjistit, zda člověk na některé předložené skutečnosti nějak reaguje.¹¹⁹

Fyziodetekce se provádí pouze se souhlasem dané osoby. Využívají se dva přístroje. Digitální polygraf (detektor lži) snímá a zaznamenává čtyři fyziologické hodnoty – dechové mechanismy, kožní odpor, tlak krve a tepovou frekvenci. Druhým přístrojem je hlasový analyzátor, který snímá a zaznamenává výskyt stresu v hlasu vyšetřované osoby. Výstupy z obou přístrojů jsou grafické záznamy, které se vyhodnocují nezávisle na sobě. Vyhledávají se tzv. symptomy lži, což jsou znaky typické pro nepravdivou odpověď, které se poté přiřazují k jednotlivým otázkám. Výsledkem vyšetření na detektoru lži není konstatování, že vyšetřovaná osoba na položené otázky lhala, jak bývá mnohdy v médiích nesprávně uváděno, ale podrobnou

¹¹⁸ *Technet.cz: Detektor lži usvědčí každého. Pravda, nebo lež?* [online]. 2008 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/detektor-lzi-usvedci-kazdeho-pravda-nebo-lez-f3k-tec-technika.aspx?c=A080421_144406_tec-technika_kuz.

¹¹⁹ *21.Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stope-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.

analýzou všech pěti sledovaných hodnot lze pouze určit, zda k dotazu ještě něco tají nebo odpovídá neupřímně.¹²⁰

Již v roce 1906 se psychologové zabývali myšlenkou, zda lze sledováním změn, které se projevují na periférii organismu osobě prokázat, že zná takové informace, například detailní informace o místě činu, které může mít jen pachatel a toto se snaží zatajit. V následujícím období se této problematice věnovala celá řada odborníků, především z oblasti medicíny, psychologie a psychiatrie. Je možno jmenovat například švýcarského psychologa a psychiatra C. G. Junga, který používal z dnešního pohledu jednoduchých „fyziodetekčních metod“. Dále se této problematice věnoval italský kriminolog C. Lombroso (sledoval změny krevního tlaku během lži), jeho hypotézu ověřoval V. Benussi a také další odborníci, např. v roce 1917 americký psycholog W. M. Marston.¹²¹

První detektor, založený skutečně na něčem vědecktějším, než je jen vaření z vody, sestrojil americký policejní důstojník John Larson v roce 1921. Vžije se pro něj označení polygraf, protože už ve svých začátcích dokáže zkoumat lež z více různých příznaků. A další metody postupně přibývají.¹²²

Larsonův přístroj, nazývaný "detektor lži", zdokonalil v roce 1926 L. Keeler, který pracoval v Kriminologické laboratoři Northwesternské university v Chicagu, a nazval ho "polygraf". Výzkumy pokračovaly a orientovaly se jak na zpřesňování snímaných a registrovaných hodnot a jejich verifikaci, tak na hledání dalších využitelných fyziologických veličin.¹²³

V kriminalistické praxi polygraf poněkud pokulhává za velice spolehlivými metodami, jako je daktyloskopie a kriminalistická biologie (využití DNA apod.). Ty jsou ve svých výsledcích jednoznačné. V současnosti se však vedle polygrafů úspěšně v oblasti fyziodetekce testují už i jiná moderní zařízení na odhalování pravdy. Navíc

---

¹²⁰ *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Detektor lži - 30 let slouží české policii* [online]. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.

¹²¹ *SpK: Společnost pro kriminalistiku: Fyziodetekce* [online]. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.spkcz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=51:fyziodetekce&catid=34:lanky&Itemid=57.

¹²² *Knihy-A.cz: Detektory lži: Opravdu usvědčí pachatele?* [online]. 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.knihy-a.cz/5857/detektory-lzi-opravdu-usvedci-pachatele>.

¹²³ *SpK: Společnost pro kriminalistiku: Fyziodetekce* [online]. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.spkcz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=51:fyziodetekce&catid=34:lanky&Itemid=57.

u nás, podobně jako třeba ve většině států USA, nejsou výsledky vyšetřování na detektoru lži při soudním líčení považovány za přímý důkaz.¹²⁴

Průkaznost polygrafu se udává okolo 90 procent. Mnoho odborníků se ale domnívá, že toto číslo je silně nadsazeno.¹²⁵

Detektor lži pomáhá nejvíce v prvotní operativní fázi vyšetřování, kdy se s jeho pomocí určuje směr a postup pátrání.¹²⁶

Česká policejní praxe

Do české policejní praxe se tato psychologická metoda dostala začátkem osmdesátých let 20. století zásluhou Kriministického ústavu PČR v Praze.¹²⁷

Pro tuto činnost se v ČR používá odborný výraz fyziodekční vyšetření (fyziodekce), nebo-li vyšetření či výslech na detektoru lži.¹²⁸

Test, trvající obvykle tři až šest hodin, v naší republice provádějí policejní psychologové. Ti kladou vyšetřovanému otázky, jejichž znění v ČR vyšetřované osoby znají většinou předem (narozdíl od USA.) Za pozitivní se považuje taková reakce, která u testovaného člověka proběhne kladně alespoň ve třech z pěti hodnot (puls, krevní tlak, dýchání, odpor kůže, záchvěvy hlasu).¹²⁹

V KÚP působí jediné specializované pracoviště v rámci Policie ČR, které provádí fyziodekční vyšetření pro orgány činné v trestním řízení. Existuje zde od roku 1980.¹³⁰

8.1.1 Snímání otisků mozku

Větší světlo do spletné problematiky pravdy a lži vnáší nová technologie z roku 2005. Američtí vědci Emanuel Donchin a jeho žák Lawrence Farwell vynalézají

---

¹²⁴ *21. Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stope-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.

¹²⁵ *Knihy-A.cz: Detektory lži: Opravdu usvědčí pachatele?* [online]. 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.knihy-a.cz/5857/detektory-lzi-opravdu-usvedci-pachatele>.

¹²⁶ *21. Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stope-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.

¹²⁷ *21. Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stope-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.

¹²⁸ *Policie České republiky – Kriministický ústav Praha: Detektor lži - 30 let slouží české policii* [online]. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.

¹²⁹ *21. Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stope-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.

¹³⁰ *Policie České republiky – Kriministický ústav Praha: Detektor lži - 30 let slouží české policii* [online]. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.

„snímání otisků mozku“ na principu EEG (tedy elektroencefalografie), která registruje aktuální elektrickou aktivitu mozku. Jejich nová metoda zkoumá výskyt zvláštního signálu v mozku. Ten se jmenuje P 300¹³¹ tzv. obrazová stopa (odborně EEG'S – P 300 stopa).¹³² To proto, že se objevuje po 300 tisícinách sekundy po zrakovém podnětu, který je pro člověka nějakým způsobem významný. Nedá se ovlivnit vůlí – otisky v mozku odhalují, zda je v něm informace „uložena“.¹³³

Nejnovější detektor lži nové generace Brain Fingerprinting (snímání otisků z mozku) už vyzkoušela FBI.¹³⁴

Na rozdíl od dosavadních polygrafů, odhalují nové přístroje elektrické signály v mozku dříve, než je může pachatel ovlivnit vůlí. Při vyšetřování má podezřelý hlavu ovinutou obručí s čidly, která měří aktivitu mozku v reakci na příslušné obrazové podněty (např. vražednou zbraň). V případě usvědčování špióna může být takovým podnětem kódové slovo. „Je to vysoce vědecké. Otisky na mozku totiž nemají nic společného s emocemi, nebo s tím, zda se dotyčná osoba potí či nikoli. Pouze vědecky odhaluje, zda je ta která informace uložena v mozku,“ vysvětluje objevitel metody Američan Larry Farwell.¹³⁵

Využití výsledků vyšetření na polygrafu

Na téma využití výsledků fyziodetekčního vyšetření v procesu objasňování trestné činnosti je mnoho, mnohdy protichůdných názorů. Nejvíce různých názorů je na jejich používání ve fázi soudního rozhodování. O perspektivách využití fyziodetekčního vyšetření v oblasti činnosti kriminální policie není (i podle informací v zahraničních publikacích) pochyb. Praktické zkušenosti potvrzují, že informace získané fyziodetekčním vyšetřením mohou inspirovat k použití konkrétních operativně pátracích úkonů a opatření, vedoucích k nalezení takových faktů a skutečností, které po legalizaci do příslušné procesní formy mohou dále sloužit jako důkaz nebo pramen důkazu. Stejně

---

¹³¹ *Knihy-A.cz: Detektory lži: Opravdu usvědčí pachatele?* [online]. 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.knihy-a.cz/5857/detektory-lzi-opravdu-usvedci-pachatele>.

¹³² *21.Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stope-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.

¹³³ *Knihy-A.cz: Detektory lži: Opravdu usvědčí pachatele?* [online]. 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.knihy-a.cz/5857/detektory-lzi-opravdu-usvedci-pachatele>.

¹³⁴ *21.Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stope-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.

¹³⁵ *21.Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stope-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.

tak má již fyziodekční vyšetření svoje místo v soustavě tvorby, prověrky a vylučování operativně pátracích verzí.¹³⁶

8.2 Grafologie

Grafologie zkoumá písemný projev člověka, z kterého skládá jeho psychologickou tvář.¹³⁷

Aristoteles – 4. st. př. Kr. vyslovil názor, že mezi rukopisem a vlastnostmi člověka existují zajímavé souvislosti.¹³⁸

Je to nauka o písmu odlišná od soudního znalectví písma, které se využívá především v kriminalistice. Grafologická analýza písma se zabývá popisem a následným psychologickým výkladem znaků rukopisu. Soudní znalectví písma slouží především k ověřování pravosti rukopisu. Grafologická analýza je založena na poznacích psychologie a má k ní nejbližší jako příbuzná projekční psychodiagnostická metoda.¹³⁹

Grafologie se vyvíjela v dnešní vědecké podobě zhruba od 19. století a to nejprve zejména ve Francii, díky mnichům a kněžím, z nichž je nejznámější abbé Jean-Hyppolyte Michon. Později převzali iniciativu zejména němci jako T. Preyer, G. Mayer a L. Klages a další, zejména novodobější němečtí grafologové, kteří již neodvratně vtiskli grafologii psychologický a exaktnější vědecký ráz. Jakousi "zlatou" dobou vývoje grafologie byla zejména první polovina 20. století. Z našich grafologů k vývoji v této době významně přispěli zejména Robert Saudek a Vilém Schönfeld. V současné době jsou našimi předními grafology např. PhDr. Jan Jeřábek, PhDr. Jiří Kulka, paní doc. Hana Filipcová a další.¹⁴⁰

Podmínky pro grafologický rozbor:

- dostatečné množství písma
- písmo by mělo být psáno vhodnými psacími prostředky

¹³⁶ SpK: *Společnost pro kriminalistiku: Fyziodekce* [online]. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.spkcz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=51:fyziodekce&catid=34:lanky&Itemid=57.

¹³⁷ *GRAFOLOGIE: Psychologie písma* [online]. 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.grafolog.cz/>.

¹³⁸ *GRAFOLOGIE: Psychologie písma: Historie grafologie* [online]. 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.grafolog.cz/historie.php>.

¹³⁹ *Univerzum: Základní informace o grafologii* [online]. 2009 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://univerzum.blog.cz/0907/zakladni-informace-o-grafologii>.

¹⁴⁰ *Univerzum: Základní informace o grafologii* [online]. 2009 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://univerzum.blog.cz/0907/zakladni-informace-o-grafologii>.

- grafolog by měl vědět, za jakých okolností písmo vzniklo
- s bodem 3. souvisí i určité informace o minulosti pisatele
- zdravotní stav
- zda píše pisatel levou nebo pravou rukou
- text by měl být psán normálním psacím písmem
- obsahově je ideální vlastní, neopisovaný text, formou dopisu nebo osobního sdělení grafologovi např., ale není to bezpodmínečně nutné.
- dále je velmi žádoucí až téměř nezbytný vlastnoruční podpis, nikoliv parafa – tedy jakási zkratka podpisu. Pokud ji však pisatel rovněž někdy používá, pak má rovněž jistou výpovědní hodnotu. Ideální je podpis celým jménem křestním i příjmením pod textem dopisu nebo sdělením.
- dále je třeba znát pohlaví, věk, dosažené vzdělání a současnou profesi pisatele
- též národnost.¹⁴¹

8.3 Odorologie

Vědeckým oborem, zabývajícím se zkoumáním pachu a zajišťováním pachových stop, je kriminalistická odorologie.¹⁴²

*"Pach je podíl odpařených nebo odsublimovaných molekul nebo atomů, které se vyskytují ve vzduchu a svým složením charakterizují osobu nebo objekt, ze kterých pochází."*¹⁴³

Metoda pachové identifikace (MPI) je kriminalistickou odorologickou metodou. Kriminalistická odorologie – identifikace osob a věcí podle pachu. „Identifikací v kriminalistice rozumíme proces porovnávání a ztotožňování objektů, aby byla určena spojitost určité osoby nebo věci s vyšetřovanou událostí podle stop nebo jejich zobrazení.“ V případě pachové identifikace je zkoumaným objektem otisk pachové stopy, který byl nalezen na místě události – na místě činu.¹⁴⁴

¹⁴¹ Univerzum: Základní informace o grafologii [online]. 2009 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://univerzum.blog.cz/0907/zakladni-informace-o-grafologii>.

¹⁴² EMAG technologický magazín: Dobrodružství kriminalistiky: Odorologie [online]. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: [http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikodorologie/?xx\[datum\]=20500101](http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikodorologie/?xx[datum]=20500101).

¹⁴³ EMAG technologický magazín: Dobrodružství kriminalistiky: Odorologie [online]. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: [http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx\[datum\]=20500101](http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx[datum]=20500101).

¹⁴⁴ Cz-pes: SLUŽEBNÍ PES Policie ČR JAKO DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK: LIDSKÝ PACH, NAUKA O PACHU [online]. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-3.php>.

Zajištěné pachové stopě se říká otisk pachové stopy (OPS). Tyto stopy jsou zajišťovány především u závažné, především násilné a sériové majetkové trestné činnosti. Pachová stopa se zajišťuje několika způsoby:

- a) zajištění pomocí snímače (na tkaninu aratex)
- b) nasátím pachové stopy (do injekční stříkačky, plastové lahve apod.)
- c) zajištění prosáváním vzduchu (přes sloupec vhodného absorbentu) jako příklad lze uvést detekční trubičky na přítomnost alkoholu v dechu.¹⁴⁵

V současné době se k zajištění pachových stop využívá výhradně zajištění pomocí snímače. K zajištění OPS se použije sterilní tkanina aratex, která se za pomoci sterilních nástrojů položí na místo pravděpodobného výskytu pachové stopy. Tkanina se zakryje hliníkovou fólií a stopa se takto nechá 30 minut. (Při zajišťování starých stop se snímač nechá položený i několik hodin). Následně se odkryje hliníková fólie, aratex se za pomoci sterilního náčiní vloží do sterilní sklenice. Sklenice se uzavře a označí identifikačním štítkem. Takto zajištěnou stopu nazýváme pachovou konzervou.¹⁴⁶

Pachová konzerva je uzavíratelná sterilizovaná sklenice, do které se uloží absorpční materiál, nejčastěji aratex, do kterého byl zachycen pach z místa činu. Pro práci služebního psa má hlavní význam lidský pach. Z pachů věcí pak pach věcí jako jsou výbušniny, drogy, zbraně, plyny a páry.¹⁴⁷

Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení

Každý člověk jako zdroj tzv. tělesného pachu zanechává na místech, kde přebýval, pachové stopy. Vědeckým zkoumáním bylo zjištěno, že tělesný pach jednotlivce se vyznačuje natolik specifickými vlastnostmi, že by bylo možné aplikací vhodné vědecké metody srovnáním pachové stopy sejmuté na místě trestného činu a pachu sejmutého z těla podezřelé osoby jednoznačně odůvodnit závěr, že pachová stopa zajištěná na místě trestného činu náleží právě jen podezřelé osobě. K vzniku pachových stop dochází ulpěním drobných částic kůže, potu či jiných lidských

¹⁴⁵ Cz-pes: *SLUŽEBNÍ PES Policie ČR JAKO DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK: LIDSKÝ PACH, NAUKA O PACHU* [online]. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-3.php>.

¹⁴⁶ Cz-pes: *SLUŽEBNÍ PES Policie ČR JAKO DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK: LIDSKÝ PACH, NAUKA O PACHU* [online]. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-3.php>.

¹⁴⁷ Cz-pes: *SLUŽEBNÍ PES Policie ČR JAKO DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK: LIDSKÝ PACH, NAUKA O PACHU* [online]. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-3.php>.

výměšků na předmět, jehož se osoba dotkne. Přímý kontakt části lidského těla s věcí není však nezbytnou podmínkou vzniku pachové stopy. Pachová stopa tak vzniká např. spadem částeczek lidské kůže (např. lupů) na předmět (podlaha místnosti aj.) a to bez přímého dotyku osoby. V praxi se již vyskytly případy, kdy se pachatel pokusil zničit pachovou stopu např. silnou voňavkou, pepřem, česnekem. Takovéto zásahy však ke zničení pachové stopy nevedly.¹⁴⁸

Postup při odběru pachových stop

Pravidla: Odběr provádí vždy jiné pracoviště a pracovník kvůli vyloučení zanesení nepravých spojovacích pachů. Z důvodu rizika přenosového pachu provádí porovnávání v ČR pouze jedno specializované pracoviště. Pes pracuje na volno, aby nemohl být ovlivněn, tedy bez optického nebo zvukového styku s psododem. Do srovnávací řady se vkládají vzorky s podobnou charakteristikou, jako mají vzorky odebírané z míst s charakteristickým pachem (lakovny, masny, benzínová čerpadla, pachy stejného etnika).¹⁴⁹

V praxi dochází někdy k tomu, že soud založí odsuzující výrok pouze na existenci jedné nebo několika pachových stop jako jediného důkazu, nebo tímto podpůrným a nepřímým důkazem pouze doplňuje jiné nepřímé a podpůrné důkazy. V takových případech jde o to, zda důkazní hodnota výsledků pachové identifikace je taková, aby umožnila soudu dospět k závěru o vině obžalovaného, i když neexistují přímé důkazy, které by jej usvědčovaly ze spáchání trestné činnosti, pro niž byl obžalován.¹⁵⁰

Zahraniční kriminalistická praxe se může lišit, např. v Rusku se zvláště pro rychlou prvotní důkazní orientaci využívá i pachové stopy získané z lidské krve. Pozitivní výsledky se poté ověří např. metodou DNA. K získání takové stopy postačuje pouhý 1 mg zaschlé krve! Stopa je přitom velmi trvanlivá – v příznivých podmínkách vydrží použitelná až 4 roky od svého vzniku. U nás se v současnosti pachu krve ke škodě věci nevyužívá.¹⁵¹

---

¹⁴⁸ *EPRAVO.CZ: Sbírka zákonů, judikatura, právo: Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení* [online]. 2003 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pachova-stopa-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni-20647.html>.

¹⁴⁹ *EMAG technologický magazín: Dobrodružství kriminalistiky: Odorologie* [online]. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: [http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx\[datum\]=20500101](http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx[datum]=20500101).

¹⁵⁰ *IPrávník: Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení* [online]. 2008 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/novinky/art_5206/pachova-stopa-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni.aspx.

¹⁵¹ *EMAG technologický magazín: Dobrodružství kriminalistiky: Odorologie* [online]. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: [http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx\[datum\]=20500101](http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx[datum]=20500101).

Sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru není podle stanoviska pléna ÚS v rozporu se zákazem nucení k sebeobvinění v trestním řízení. *Ústavní soud, Brno, 6. 12. 2010.*¹⁵²

Plénum Ústavního soudu se ujednotilo na stanovisku, podle něhož: tyto úkony orgánů činných v trestním řízení nejsou v rozporu s čl. 37 odst. 1 Listiny, který zakotvuje právo každého odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké, a speciálně s čl. 40 odst. 4 Listiny, jenž přiznává právo odepřít výpověď obviněnému, přičemž tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.¹⁵³

Vyhodnocování pachových stop

Přístrojová analýza pachu k přístrojové fyzikálně-chemické analýze pachu, tedy volných pachových molekul, lze využít plynovou chromatografií v kombinaci s hmotnostní spektrometrií, kapalnou chromatografií, kapilární elektroforézou s fluorescenční nebo elektrochemickou detekcí. Oblast odorologie zabývající se technickými metodami zkoumání pachů se nazývá olfaktorika.¹⁵⁴

Paradoxem je, že objektivní přístrojové metody nejsou doposud natolik rozvinuty, aby je bylo možné využít při individuální identifikaci osob. Ještě v osmdesátých letech byly velké problémy analyzovat pach kvůli extrémně malé hmotnosti vzorků. V posledních letech si věda již dokáže s tímto problémem poradit. Narazila však na další problém, kterým je fakt, že lidský pach má metamorfózní charakter. Byť individuální genetická substance zůstává stále neměnná a jedinečná, zbytek komplexu pachu se časem mění. Vliv na složení pachu má okolní prostředí, přijímaná potrava, aktuální zdravotní stav a užívaná léčiva, kosmetika, ale i třeba ošacení. Výsledky analýzy dvou vzorků odebraných v jiný čas se tedy budou díky těmto vlivům vždy lišit. Soudobá úroveň poznání nedokáže pomocí přístrojů spolehlivě vydělit individuální genetickou substanci pachu. Špičková technika pracující s vzorky o extrémně malé hmotnosti je navíc velmi složitá a drahá. Vzorek se musí složitě koncentrovat, přístrojové prostředí a použité chemikálie musí být ultračisté, využívá se

---

¹⁵² *Ústavní soud: Sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru není podle stanoviska pléna ÚS v rozporu se zákazem nucení k sebeobvinění v trestním řízení* [online]. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.concourt.cz/clanek/4454>.

¹⁵³ *Ústavní soud: Sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru není podle stanoviska pléna ÚS v rozporu se zákazem nucení k sebeobvinění v trestním řízení* [online]. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.concourt.cz/clanek/4454>.

¹⁵⁴ *EMAG technologický magazín: Dobrodružství kriminalistiky: Odorologie* [online]. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: [http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx\[datum\]=20500101](http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx[datum]=20500101).

nízkošumové elektroniky (zpravidla přechlazené), každá chyba zanáší velkou nepřesnost.¹⁵⁵

Využití biodetektoru – Paradoxem zůstává, že cvičený pes tyto problémy spolehlivě překonává. Neposkytuje sice objektivní hodnoty, dovede se však spolehlivě řídit právě geneticky podmíněnou složkou pachu. Tento fakt byl opakovaně potvrzen mnoha pokusy. Cvičený služební pes nemá problém odlišit ani jednovaječná, společně žijící a stravující se dvojčata. V tomto směru naráží věda, zvláště ta technická, na své dosavadní meze a zůstává pozadu za přírodou. Tím se samozřejmě naskytá velký prostor pro další objevy.¹⁵⁶

Při hodnocení výsledků porovnání pachových stop je třeba vzít v úvahu i možnost přenosu pachové stopy, když věc, z níž pach pochází, může být užívána jinou osobou, dostat se určitým způsobem na místo činu anebo může dojít jiným způsobem k přenesení pachu. Pokud pak jde o provádění výsledků pachového porovnání jako důkazu, v úvahu pak při něm přichází i účast obhájce nebo státního zástupce, popř. i soudce. V rámci přípravného řízení či při projednání věci před soudem lze pak jako svědky vyslechnout technika, který zajišťoval otisk pachové stopy, resp. technika, který prováděl odběr srovnávací pachové stopy, popř. i vyšetřovatele, který k těmto úkonům vydal pokyn.¹⁵⁷

Odorologie již slouží v kriminalistické praxi, nicméně je zde zařazena především z důvodu pro její prostor další perspektivy, čímž navazuje na metody na hraně.

8.4 Psychologický profil pachatele

Přínosem psychologie do vyšetřování trestných činů je technika zvaná profilování. V dnešní době se začíná používat název „Analýza trestného činu“ Profilování je analýza vzorců chování, charakteristik místa činu a vztahujících se trestných činů, zejména pokud jde o čin sériový. Profil pachatele či místa činu je pouze tak dobrý, jak dobře je shrnut veškerý materiál potřebný k vytvoření profilu. Profil nemůže napravit chyby ve vyšetřování a ani neslibuje přesnou identifikaci pachatele.

---

¹⁵⁵ EMAG technologický magazín: *Dobrodružství kriminalistiky: Odorologie* [online]. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: [http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx\[datum\]=20500101](http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx[datum]=20500101).

¹⁵⁶ EMAG technologický magazín: *Dobrodružství kriminalistiky: Odorologie* [online]. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: [http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx\[datum\]=20500101](http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistikyodorologie/?xx[datum]=20500101).

¹⁵⁷ EPRAVO.CZ: *Pachové stopy* [online]. 2008 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/pachove-stopy-55347.html>.

Hlavní rolí výsledného profilu je nabídnutí pomoci při výběru možných podezřelých a při zaměření vyšetřovací strategie.¹⁵⁸

Ve vědecké komunitě zabývající se profilováním existují dva na sebe navazující přístupy. První je reprezentován FBI (Federal Bureau of Investigation), kde také tento obor vznikl. FBI využívá zkušeností ověřených profesionálů a jejich praxe. Druhý přístup se vyvíjí v Evropě, respektive ve Velké Británii, kde je zastoupen Centrem pro investigativní psychologii (Centre for Investigative Psychology) v Liverpoolu, které se hlavně soustřeďuje na výzkum trestné činnosti.¹⁵⁹

Tyto dvě školy používají koncepčně odlišné metody při vytvoření profilu. Tato rozlišnost vychází nejen z toho, že technika FBI byla první a že Liverpoolská škola vznikla částečně na základě studií kritizujících přístup FBI.¹⁶⁰

Odborníci umějí u neznámého pachatele přesně odhadnout nejen věk a pohlaví, ale také třeba vadu řeči, rodinný stav nebo způsob zapínání pláště.¹⁶¹

Profilování vychází ze zkušeností

Většina poznatků, využívaných při vytváření profilů pachatelů trestných činů, vychází ze statistických dat a jako taková bude mít vždy jen pravděpodobnostní hodnotu. Proto profil pachatele nikdy nemůže sloužit jako přímý důkaz a ve většině zemí není přijímán ani jako důkaz nepřímý. V podstatě jde spíše o metody, které mají usnadnit vyšetřovací procedury.¹⁶²

Nejčastěji se pod drobnohled policejních psychologů, specializovaných na profilování pachatelů, dostávají skupiny osob, pro něž se vžila označení psychopati a psychotici. Jedná se o termíny dnes již v posudcích nepoužívané pro jejich hanlivý podtext, ale nejlépe vystihující kategorie osob, jimž může být soudně nařízena ústavní léčba. Jde o pachatele, kteří místo „v kriminálu“ skončí „v blázinci“. Soudně nařízená léčba může být v ČR jen psychiatrická nebo toxikologická, je-li spáchán trestný čin

---

¹⁵⁸ *Ministerstvo vnitra České republiky: Profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>.

¹⁵⁹ *Ministerstvo vnitra České republiky: Profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>.

¹⁶⁰ *Ministerstvo vnitra České republiky: Profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>.

¹⁶¹ *ŠÍP PLUS: PSYCHOLOGICKÉ profilování* [online]. 2009 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://sip.denik.cz/zpravy/-psychologicke-profilovani20090601.html>.

¹⁶² *3pól: Novodobí věštcí, aneb o psychologickém profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2004 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://3pol.cz/252-novodobi-vestci-aneb-o-psychologickem-profilovani-pachatelu-trestnych-cinu>.

např. pod vlivem epileptického záchvatu, soud léčbu nařídít nemůže, i kdyby ji shledal užitečnou, neb se jedná o problém nikoliv psychiatrický, ale neurologický.¹⁶³

Psychotik

Pod psychózy (tj. onemocnění psychotiků) se řadí především schizofrenie, schizoafektivní a afektivní poruchy. Psychotik je, zjednodušeně řečeno, člověk, žijící ve svém vlastním světě, obtížně rozlišující představy a realitu, do značné míry velmi zranitelný. V léčbě pak hlavní roli hraje farmakoterapie a teprve po ní následuje psychoterapie a různé techniky nácviku sociálního chování. Laicky řečeno, většina osob, páchajících trestné činy pod vlivem psychózy, si neuvědomuje závažnost svého jednání a nemalé procento těchto osob se může, budou-li pravidelně brát léky, zcela uzdravit.¹⁶⁴

Psychopat

S psychopaty je situace problematičtější. Nejde u nich ani tak o onemocnění, jako o poruchu osobnosti (tj. psychopatii), jejímž hlavním znakem bývají maladaptivní povahové rysy. Většinou si v logické rovině uvědomují důsledky svých činů, ale protože postrádají empatii či sociální citění, nevnímají jejich dopad na jiné lidské bytosti. Změna samotné deviantní struktury jejich osobnosti je obtížná, ne-li nemožná, lze jí dosáhnout jen dlouhodobou psychoterapií a jen v některých případech.¹⁶⁵

---

¹⁶³ *3pól: Novodobí věštcí, aneb o psychologickém profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2004 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://3pol.cz/252-novodobi-vestci-aneb-o-psychologickem-profilovani-pachatelu-trestnych-cinu>.

¹⁶⁴ *3pól: Novodobí věštcí, aneb o psychologickém profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2004 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://3pol.cz/252-novodobi-vestci-aneb-o-psychologickem-profilovani-pachatelu-trestnych-cinu>.

¹⁶⁵ *3pól: Novodobí věštcí, aneb o psychologickém profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2004 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://3pol.cz/252-novodobi-vestci-aneb-o-psychologickem-profilovani-pachatelu-trestnych-cinu>.

9 KOMPARACE DOKAZOVÁNÍ Z POHLEDU TRESTNÍHO PRÁVA A Z POHLEDU SPRÁVNÍHO PRÁVA

Tato kapitola komparuje trestní právo a správní právo, konkrétně proces dokazování, se zdůrazněním role dokazování v každém z uvedených druhů práv.

9.1 Dokazování podle § 89 Trestního řádu

V trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména, zda se skutek stal, v němž je spatřován trestný čin, zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek, podstatné okolnosti, mající vliv na posouzení nebezpečnosti činu, podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele, podstatné okolnosti, umožňující stanovení následku a výše škody způsobené trestným činem, okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.¹⁶⁶

Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.¹⁶⁷

Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.¹⁶⁸

9.2 Dokazování podle §§ 51, 52 Správního řádu

K provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.¹⁶⁹

---

¹⁶⁶ ČESKO. *Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (Trestní řád)*. 2011. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-o-trestnim-řízení-soudnim-trestni-rad-616.html>.

¹⁶⁷ ČESKO. *Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (Trestní řád)*. 2011. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-o-trestnim-řízení-soudnim-trestni-rad-616.html>.

¹⁶⁸ ČESKO. *Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (Trestní řád)*. 2011. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-o-trestnim-řízení-soudnim-trestni-rad-616.html>.

O provádění důkazů mimo ústní jednání musí být účastníci včas vyrozuměni, nehrozí-li nebezpečí z prodlení. Tuto povinnost nemá správní orgán vůči účastníkovi, který se vzdal práva účasti při dokazování.¹⁷⁰

Je-li v souladu s požadavky § 3 zjištěna skutečnost, která znemožňuje žádosti vyhovět, neprovádí správní orgán další dokazování a žádost zamítne.¹⁷¹

Účastníci jsou povinni označit důkazy na podporu svých tvrzení. Správní orgán není návrhy účastníků vázán, vždy však provede důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci.¹⁷²

9.3 Dokazování podle správního práva procesního

Právní normy, které upravují společenské vztahy vznikající v oblasti veřejné správy, se řadí do práva veřejného.¹⁷³ Dokazování je právem upravený postup správního orgánu, kterým získává poznatky o rozhodných skutečnostech sloužících pro meritorní rozhodnutí, tedy právo vyhledat důkazy o těchto skutečnostech, tyto důkazy provést, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit. Při dokazování vychází správní orgán ze zásady materiální pravdy tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Zásada materiální pravdy je mírně korigována ve prospěch ekonomičnosti a rychlosti řízení.¹⁷⁴

Dokazování lze rozdělit na několik úseků:

1. Navrhování důkazních prostředků. Za důkazní prostředek se považují všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu se zákonem. Správní řád je vyjmenovává jen demonstrativně, lze tedy využít i jiných důkazních prostředků zde nevyjmenovaných. Ve správním řízení má každý účastník právo navrhnout důkazní prostředky, vyjádřit se k hodnověrnosti svědků,

---

¹⁶⁹ ČESKO. *Zákon č. 500 ze dne 24. září 2004 (Správní řád)*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematickyprehled/Legislativa-ostatni_uplna-zneni_zakon-2004-500-spravni-rad.html.

¹⁷⁰ ČESKO. *Zákon č. 500 ze dne 24. září 2004 (Správní řád)*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematickyprehled/Legislativa-ostatni_uplna-zneni_zakon-2004-500-spravni-rad.html.

¹⁷¹ ČESKO. *Zákon č. 500 ze dne 24. září 2004 (Správní řád)*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematickyprehled/Legislativa-ostatni_uplna-zneni_zakon-2004-500-spravni-rad.html.

¹⁷² ČESKO. *Zákon č. 500 ze dne 24. září 2004 (Správní řád)*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematickyprehled/Legislativa-ostatni_uplna-zneni_zakon-2004-500-spravni-rad.html.

¹⁷³ JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 4. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010.

¹⁷⁴ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Legas, 2008.

k pravdivosti listiny, k jejímu obsahu, k úplnosti důkazů, k jejich provedení apod. Nedostatky a chyby v těchto věcech mohou mít a často mívají za následek oprávněné použití opravného prostředku. Velmi důležité je řádné protokolování všech návrhů a vyjádření. Správní orgán musí také řádně zdůvodnit případné odmítnutí provedení důkazu navrženého účastníky řízení.¹⁷⁵

2. Opatřování důkazních prostředků. Správní orgán shromažďuje důkazní prostředky v rámci přípravy na jednání, předvolává svědky, zajišťuje znalecké posudky, ukládá předložení listiny apod.¹⁷⁶

3. Provádění dokazování. Při ústním jednání se dokazování provádí výslechem svědka, přečtením listiny, znaleckého posudku, výslechem znalce, ohledáním. V případě, že není nařízeno ústní jednání, provádí se důkazy zápisem do protokolu. Vyjádření účastníků řízení ke každému jednotlivému důkazu, který byl při jednání proveden, je třeba zaznamenat do protokolu, a to jak vyjádření negativní nebo pozitivní, tak i to, že se k provedenému důkazu nevyjádřil, přestože mu to bylo správním orgánem umožněno. O provádění důkazů mimo ústní jednání musí být účastníci včas vyrozuměni, nehrozí-li nebezpečí z prodlení (§ 51 odst. 2 správ. říz.).¹⁷⁷

4. Hodnocení výsledků dokazování. Správní orgán hodnotí provedené důkazy podle zásady volného hodnocení důkazů. Jakou hodnotu a váhu důkazům přizná, záleží na jeho úvaze, kterou však musí v rozhodnutí odůvodnit. Zákon může stanovit, že některé podklady jsou pro správní orgány závazné, takové potom nemůže hodnotit podle své úvahy. Volné hodnocení důkazů však neznamená libovůli správního orgánu. Hodnocení důkazů se musí objevit v odůvodnění rozhodnutí. Pokud správní orgán nezhodnotí všechny důkazy, nebo jejich hodnocení odporuje zásadám logiky, či skutkové závěry vůbec neodpovídají provedeným důkazům, zakládalo by to možnost zrušení rozhodnutí.¹⁷⁸

Procesní dokazování spolu s přímým vnímáním správním orgánem je jedinou cestou, jak správní orgán může získávat skutkové poznatky. Správní orgán smí použít jako podklad pro rozhodnutí jen ty skutkové poznatky, které získal v rámci správního řízení řádným procesním postupem.¹⁷⁹

V českém právním systému neplatí tzv. zákonná teorie průvodní, vyžadující, aby určitá skutečnost byla prokázána právě jen určitým druhem důkazu. Naopak platí

¹⁷⁵ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Legas, 2008.

¹⁷⁶ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Legas, 2008.

¹⁷⁷ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Legas, 2008.

¹⁷⁸ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Legas, 2008.

¹⁷⁹ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Legas, 2008.

obecná zásada, že za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci.¹⁸⁰

9.4 Vyhodnocení komparace dokazování z pohledu trestního práva a z pohledu správního práva

Trestní a správní dokazování je v podstatě, jak vyplývá z textu výše, stejný proces prováděný za stejným účelem. Důvodem pro stejnou podstatu dokazování jak v trestním, tak správním právu je, že dokazování v obou druzích práva funguje na stejné bázi, a proto lze hovořit o stejném procesu rozdílném v detailech, ale neměnném v jádru. Z toho vyplývá, že cíl řízení je stejný (spravedlivě rozhodnout), ale cesty vedoucí k rozhodnutí mohou být odlišné, postavené však na stejných základech.

---

¹⁸⁰ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Legas, 2008.

10 EMPIRICKÁ ČÁST

Empirickou část (nazváno empirická, protože vychází ze zkušenosti odborníků) jsem věnoval výzkumné metodě – „řízený rozhovor“. Řízený rozhovor byl sestaven tak, aby vhodně doplnil teoretickou část práce o empirickou, čímž ji obohatí pohledem z praxe. Řízený rozhovor poskytl: JUDr. Jan Bouchal, který pracoval 37 let u Policie ČR převážně na úseku kriminální služby a vyšetřování, naposled působil ve funkci zástupce ředitele Krajského ředitelství PČR Jihočeského kraje pro službu kriminální služby a vyšetřování a JUDr. Roman Tibitanzl, který v oboru působí 20 let, nejprve jako prokurátor, později až do současnosti jako státní zástupce. Cílem řízených rozhovorů bylo získat odpovědi na následující hypotézy: Potřebuje systém současného dokazování nějakým způsobem modernizovat – změnit, či zjednodušit? Existují metody v systému znaleckých zkoumání, nebo kriminalistické metody, které by mohly doplnit současný systém dokazování o další důkazní prostředky? Cíl empirické části koresponduje s cílem bakalářské práce a realizace těchto rozhovorů umožní kvalifikovaněji potvrdit, či vyvrátit stanovené hypotézy a současně pomáhá splnit cíl bakalářské práce.

10.1 Vyhodnocení a komparace řízených rozhovorů

Na základě analýzy řízených rozhovorů lze konstatovat, že současný systém dokazování, podle odborníků, zásadní změnu nepotřebuje a je na vysoké úrovni, což nepotvrzuje předem stanovenou hypotézu o potřebě zásadní změny. Zároveň je systém dokazování srovnatelný s okolními vyspělými státy zejména západní Evropy, přičemž neustále dochází k přibližování se právních řádů v rámci procesu sjednocování EU. Přestože v procesu dokazování není nutná zásadní změna, neznamená to, že stagnuje. Proces dokazování je doplňován průběžně dílčími změnami. Existují způsoby inovace a to především v přípravném řízení před zahájením trestního stíhání, na čemž se shodují oba odborníci. JUDr. Roman Tibitanzl zastává názor, že úřední záznamy sepsané policejním orgánem by měly být hodnoceny jako důkazy, jak je tomu ve většině států EU. V současnosti mají pouze orientační charakter, tyto úřední záznamy lze využít pouze se souhlasem obviněného i státního zástupce (účinné od poslední novely trestního řádu 1. 1. 2012). Zavedení úředních záznamů jako důkazů by výrazně ulehčilo práci orgánům činným v trestním řízení a urychlilo by to proces vyšetřování respektive dokazování. JUDr. Jan Bouchal by také považoval změny v přípravném řízení za

přínosné, kde by podle něj řízení o zločinech měl provádět jiný, než policejní orgán, např. vyšetřující soudce.

Součástí řízených rozhovorů byla komparace dokazování v historii a současnosti. Z komparace vyplývá, že od dob práva útrpného došlo zejména k humanizaci procesu dokazování a dodržování základních lidských práv při procesu.

Na základě poznatků získaných z řízených rozhovorů lze zároveň tvrdit, že proces dokazování není nutné přizpůsobit moderním potřebám trestního řízení, především z důvodu synchronního inovování s trestním řízením.

Dokazování je úzce spjato s metodami znaleckého zkoumání a kriminalistickými metodami. Každá metoda ve vývoji si musí najít cestu, přičemž nelze hovořit o metodách nových, spíše o zdokonalení stávajících – jedná se o stejné důkazní prostředky realizované přesnějšími moderními metodami zkoumání. Mezi kriminalistické metody, které ve vývoji zaznamenaly největší pokrok, patří: analýza DNA, na základě které se dá téměř na 100% identifikovat pachatel, dále daktyloskopie, která byla dříve záležitostí manuálního vyhodnocování, je dnes zpracovávána výhradně počítačovými programy.

Podle odborníků jsou nejfrekventovanější přímé důkazy – zejména listinné a svědecké výpovědi, protokoly o ohledání místa činu, daktyloskopie a analýza DNA, která se podle JUDr. Romana Tibitanzla, spolu s rekognicí, pachovými stopami a vyšetřovacími pokusy, nejsložitěji provádí. JUDr. Jan Bouchal za nejsložitěji provádějící se důkazy označil také analýzu DNA, ale také důkazy v souvislosti s potřebou využití termonukleárních reaktorů. Současně vyjádřil názor, že se složitě provádějí v podstatě všechny.

Odborníci se dále shodují, že důkazní prostředky se 100% průkazností nejsou žádné, nicméně nejvíce se jim přibližuje zejména daktyloskopie a analýza DNA.

Z rozhovorů také vyplývá, že v praxi často nepostačuje pouze jediný byť přímý důkaz, záleží na konkrétním případě. JUDr. Roman Tibitanzl uvedl, že se lze setkat s případy, kdy soud uznal vinu na základě řetězce nepřímých důkazů, na druhou stranu také uvedl, že relativně jednodušší situace je v případech zproštění, kdy postačí i jeden věrohodný důkaz, v rámci jedné ze základních zásad trestního řízení – *in dubio proeo*.

Empirickou část uzavírá komparace názorů JUDr. Romana Tibitanzla a JUDr. Jana Bouchala, zda je proces dokazování prováděn vždy v souladu s právními předpisy. Podle JUDr. Romana Tibitanzla dochází k situacím, kdy se v trestním řízení zejména hlavním líčení – líčení před soudem zjistí, že některý z důkazů nebyl proveden

v souladu s právními předpisy. Před vyhlášením rozsudku k takovému důkazu soud při volném hodnocení důkazů nepřihlíží, ačkoliv se nejedná o úmyslné opomenutí práva. Nelze vyloučit ani justiční omyly, byť k nim, podle JUDr. Romana Tibitzla, dochází v minimálně případech. Podle JUDr. Jana Bouchala chybí u soudců odvaha rozhodnout na zásadách volného uvážení a rozhodnutí odůvodnit, čímž se trestní řízení protahuje a zároveň prodražuje.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce byla analýza procesu dokazování v trestním řízení a získání relevantních poznatků k strukturované odpovědi na otázku, zda je v současném procesu dokazování v trestním řízení nutná zásadní změna. K této analýze byly použity zejména řízené rozhovory s odborníky z oboru kriminalistiky (kriminální služba a vyšetřování) a práva (státní zastupitelství). Práce poukazovala také na kriminalistické metody odhalování trestné činnosti včetně vybraných metod vyšetřování konkrétních trestných činů. Předmětem bližšího zkoumání byly vybrané metody, které jsou běžné v systému znaleckých zkoumání, ale do kriminalistiky zatím nepronikly především pro jejich obtížnou průkaznost. Tyto metody znaleckého zkoumání byly také součástí řízených rozhovorů.

Bakalářská práce synchronně komparovala historii dokazování se současným procesem dokazování v trestním řízení a zaměřovala se na významné změny v průběhu času, tato komparace byla vypracována pro komplexnější a zodpovědnější splnění cíle této bakalářské práce.

Závěrem této bakalářské práce je vyhodnocení všech získaných poznatků z odborné literatury, relevantních elektronických zdrojů, řízených rozhovorů, ale také vlastního studia, ze kterého vyplývá, že zásadní změny v procesu dokazování v trestním řízení nejsou nutné. Hlavními argumenty pro tento závěr jsou skutečnosti, že současný proces dokazování v trestním řízení je v České republice na velmi vyspělé úrovni a zároveň je proces dokazování průběžně modernizován prostřednictvím zavádění dalších důkazních prostředků, již s vysokou průkazní hodnotou, zaručující spolehlivé využití těchto prostředků v praxi, z oboru kriminalistiky, či jiných procesních inovací. Záleží zejména na vývoji vědy a výzkumu a k zásadním změnám dochází velmi zřídka. I do budoucna lze předpokládat, že k zásadní změně nedojde. K takovým změnám dochází nejčastěji za předpokladu změny režimu, což je v současné době nepravděpodobné. Jedná se tedy pouze o dílčí inovace, nikoli o potřebu zásadní změny v rámci procesu dokazování v trestním řízení jako celku.

V návaznosti na možné inovace v procesu dokazování potažmo celého trestního řízení si dovoluji navrhnout některé tyto změny. První z nich je přikládání větší váhy metodě znaleckého zkoumání – vyšetření na moderním Polygrafu. Argumentem pro tento návrh je značný posun ve výzkumu této metody. Doposud bylo principem Polygrafu fyziologické vyšetření, které mělo zjistit, zda člověk na některé předložené

skutečnosti nějak reaguje. Tento způsob vyšetření nesplňuje podmínku vysoké průkaznosti a v praxi slouží jen jako doprovodný prostředek pro směřování dalšího vyšetřování. V posledních letech se však rozvíjí nová technologie usvědčování pachatelů z roku 2005, kdy američtí vědci Emanuel Donchin a Lawrence Farwell vyvinuli metodu: Snímání otisků mozku. Jedná se o vysoce vědeckou metodu, realizovanou přístroji na snímání otisků mozku, na bázi Polygrafu. Tuto metodu navrhuji považovat v trestním řízení za důkaz. Konkrétním argumentem pro tento návrh je, že na rozdíl od běžných Polygrafů, nové přístroje odhalují elektrické signály v mozku, které vznikají dříve, než je může vyšetřovaná osoba ovlivnit vůlí. Otisky mozku jednoznačně odhalují, zda je v něm informace uložena. Tuto techniku již vyzkoušeli vyšetřovatelé v USA – Federální úřad pro vyšetřování (FBI). Jak mimo jiné vyplývá z této práce, žádné důkazní prostředky nelze považovat za 100% průkazné, stejně tak ani tuto metodu. Nicméně ji, podle všech získaných informací, považuji za jednu z těch, které se k 100% průkazným alespoň přibližují, přičemž se nemusí jednat o přímé usvědčení z trestného činu, ale o prokázání okolností, které s trestným činem souvisí.

Jako další inovaci v rámci dílčích změn v procesu dokazování a v návaznosti na skutečnosti vyplývající z řízených rozhovorů navrhuji mezi důkazy zakomponovat úřední záznamy sepsané policejním orgánem. Ve většině států Evropské unie jsou tyto úřední záznamy za důkazy již považovány. Zařazení úředních záznamů mezi důkazy v České republice by mimo urychlení a zjednodušení trestního procesu, také splnilo potřebu institucionálního sbližování států Evropské unie v rámci trestního práva.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. ČESKO. *Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (Trestní řád)*. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-o-trestnim-rizeni-soudnim-trestni-rad-616.html>.
2. ČESKO. *Zákon č. 500 ze dne 24. září 2004 (Správní řád)*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-ostatni_uplna-zneni_zakon-2004-500-spravni-rad.html.
3. FIALA, J., MATES, P., NOVÝ, K., PRŮCHA, P. *MALÁ PRÁVNICKÁ ENCYKLOPEDIÉ*. 4. doplň. a přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2001. 287 s. ISBN 80-7201-312-2.
4. HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšíř. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 1340 s. ISBN 80-7179-740-5.
5. HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Legas, 2008. 352 s. ISBN 978-80-87212-01-1.
6. CHROMÁ, M. *ČESKO ANGLICKÝ právní slovník*. 2. oprav. a doplň. vyd. Voznice: LEDA, spol. s. r. o., 2003. 481 s. ISBN 80-7335-021-1.
7. JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 4. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 254 s. ISBN 978-80-7400-344-8.
8. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2007. 744 s. ISBN 978-80-7201-630-3.
9. JOHNSON, P. *DĚJINY KŘESŤANSTVÍ*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury) a Barrister & Principal, 1999. 546 s. ISBN 80-85959-41-0 (CDK), ISBN 80-85947-29-3 (Barrister & Principal).
10. KADLEC, J. *PŘEHLED ČESKÝCH CÍRKEVNÍCH DĚJIN I*. Řím: Křesťanská akademie, 1987. 336 s. ISBN 80-7113-004-4.
11. KONRÁD, Z. a kol. *MERODIKA VYŠETŘOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ TRESTNÝCH ČINŮ*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. 219 s. ISBN 80-85981-39-8.
12. KÜNG, H. *Malé dějiny katolické církve*. Brno: Barrister & Principal, 2005. 152 s. ISBN 80-86598-25-X.

13. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplň. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-7179-878-9.
14. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 452 s. ISBN 80-7357-026-2.
15. SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. 174 s. ISBN 978-80-86708-21-8.
16. ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., TŠPONOVÁ, I. *Praktikum civilního procesu*. Praha: Legas, 2009. 176 s. ISBN 978-80-87212-16-5.

Elektronické zdroje

1. *Červenobílí: Historie mučení* [online]. 2011 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <<http://cervenobili.cz/4643/historie-muceni/>>.
2. *Lovec Pokladu.cz: Mučení ve středověku* [online]. 2009 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://www.lovecpokladu.cz/home/muceni-ve-stredoveku-4091>>.
3. *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část první* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/16/mucici-nastroje-stredoveku-cast-prvni/>>.
4. *Blog na WordPress.com: Mučící nástroje středověku – část druhá* [online]. 2007 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://kacatko.wordpress.com/2007/11/18/mucici-nastroje-stredoveku-cast-druha/>>.
5. *21. Století: Popravy a mučení: 20. století horší středověku!* [online]. 2010 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z: <<http://21stoleti.cz/blog/2010/04/17/popravy-a-muceni-20-stoleti-horsi-stredoveku/>>.
6. *Český helsinský výbor: Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání* [online]. 2002 [cit. 2011-12-17]. Dostupné z: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020118>>.
7. *Council of Europe: European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* [online]. 2002 [cit. 2011-12-17]. Dostupné z: <<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/126.htm>>.
8. *Encyklopedie o právu: Důkaz* [online]. 2011 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://iuridictum.pecina.cz/w/D%C5%AFkaz>.
9. *Důkazní řízení* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: http://www.uni-regensburg.de/Einrichtungen/ZSK/Tschechische_Rechtssprache/CivPravoProcesni/Chapter7/Block5/content.html.
10. *Slovník pojmů: důkazní prostředky* [online]. 1998 – 2012 HAVIT, s.r.o. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://www.studentimup.cz/index.php/pravo/trestni-pravo/58-trestni-pravo-hmotne/457-dokazovani>.
11. *DOKAZOVÁNÍ: Studenti Metropolitní Univerzity Praha* [online]. [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://www.studentimup.cz/index.php/pravo/trestni-pravo/58-trestni-pravo-hmotne/457-dokazovani>.

12. *Muzeum Policie ČR: Okénko do dějin kriminalistiky* [online]. 2010 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.
13. *Daguerrotypie: Daguerrotypie (Daguerrotypia, Daguerrotypie, Daguerreotypie)* [online]. 2011 [cit. 2011-12-06]. Dostupné z: <http://fototechniky.cz/historicke_fotograficke_procesy/daguerrotypi/>.
14. *Osobnosti: Louis Alphonse Bertillon* [online]. 2008 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.osobnosti.net/louis-alphonse-bertillon.htm>>.
15. *Životopisy online: O životech slavných i neslavných* [online]. 2011 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://zivotopisyonline.cz/francois-eugene-vidocq-zakladatel-surete/>>.
16. *EStránky.cz: Kriminalistika* [online]. 2011 [cit. 2011-11-24]. Dostupné z: <<http://www.kriminalka.estranky.cz/clanky/kriminalistika.html>>.
17. *ABZ slovník cizích slov: Pojem kogentní* [online]. 2005-2006 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kogentni>>.
18. *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Expertizní obory* [online]. 2010 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/kriminalisticky-ustav-praha-expertizni-obory.aspx>>.
19. *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Kriminalistická chemická expertiza* [online]. 2010 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-3.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.
20. *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Kriminalistická fyzikálně chemická expertiza* [online]. 2010 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-3.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.
21. *Celý Svět: Čech objevil unikátní kriminalistickou metodu* [online]. 2007 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.celysvet.cz/n1306-cech-objevil-unikatni-kriminalistickou-metodu.php>>.
22. *Technet.cz: Detektor lži usvědčí každého. Pravda, nebo lež?* [online]. 2008 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/detektor-lzi-usvedci-kazdeho-pravda-nebo-lez-f3k-/tec_technika.aspx?c=A080421_144406_tec_technika_kuz.

23. *21.Století: VĚDA NA STOPĚ ZLOČINU. Prozradí nás naše emoce?* [online]. 2006 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/blog/2006/02/17/veda-na-stop-e-zlocinu-prozradi-nas-nase-emoce/>.
24. *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha: Detektor lži - 30 let slouží české policii* [online]. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.
25. *SpK: Společnost pro kriminalistiku: Fyziodetekce* [online]. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.spkcz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=51:fyzio-detekce&catid=34:lanky&Itemid=57.
26. *Knihy-A.cz: Detektory lži: Opravdu usvědčí pachatele?* [online]. 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.knihy-a.cz/5857/detektory-lzi-opravdu-usvedci-pachatele>.
27. *GRAFOLOGIE: Psychologie písma* [online]. 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.grafolog.cz/>.
28. *GRAFOLOGIE: Psychologie písma: Historie grafologie* [online]. 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.grafolog.cz/historie.php>.
29. *Univerzum: Základní informace o grafologii* [online]. 2009 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://univerzum.blog.cz/0907/zakladni-informace-o-grafologii>.
30. *EMAG technologický magazín: Dobrodružství kriminalistiky: Odorologie* [online]. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: [http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistiky-odorologie/?xx\[datum\]=20500101](http://www.emag.cz/dobrodruzstvi-kriminalistiky-odorologie/?xx[datum]=20500101).
31. *Cz-pes: SLUŽEBNÍ PES Policie ČR JAKO DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK: LIDSKÝ PACH, NAUKA O PACHU* [online]. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-3.php>.
32. *EPRAVO.CZ: Sbíрка zákonů, judikatura, právo: Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení* [online]. 2003 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pachova-stop-a-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni-20647.html>.
33. *IPrávník: Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení* [online]. 2008 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/novinky/art_5206/pachova-stop-a-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni.aspx.

34. *Ústavní soud: Sejmání pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru není podle stanoviska pléna ÚS v rozporu se zákazem nucení k sebeobvinění v trestním řízení* [online]. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.concourt.cz/clanek/4454>.
35. *EPRAVO.CZ: Pachové stopy* [online]. 2008 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/pachove-stopy-55347.html>.
36. *Ministerstvo vnitra České republiky: Profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>.
37. *ŠÍP PLUS: PSYCHOLOGICKÉ profilování* [online]. 2009 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://sip.denik.cz/zpravy/-psychologicke-profilovani20090601.html>.
38. *3pól: Novodobí věštci, aneb o psychologickém profilování pachatelů trestných činů* [online]. 2004 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://3pol.cz/252-novodobi-vestci-aneb-o-psychologickem-profilovani-pachatelu-trestnych-cinu>.

SEZNAM ZKRATEK

- OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení
- TrŘ – Trestní řád
- OSŘ – Občanský soudní řád
- AFIS – Automatický daktyloskopický identifikační systém
- DNA – Deoxyribonukleová kyselina
- PČR – Policie České republiky
- KÚP – Kriminalistický ústav Praha
- EEG – ElektroEncefaloGraf
- P 300 – Odborně EEG´S – P 300 stopa (tzv. obrazová stopa)
- FBI – Federal Bureau of Investigation = Federální úřad pro vyšetřování
- MPI – Metoda pachové identifikace
- OPS – Otisk pachové stopy
- ÚS – Ústavní soud

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků:

Obr. č 1: Jidášova židle.....	18
Obr. č 2: Mučící kolo	19
Obr. č 3: Španělské lechtání.....	20
Obr. č 4: Lavice na natahování.....	21
Obr. č 5: Norimberská panna	21
Obr. č 6: Inkvizitorská židle.....	22
Obr. č 7: Louis Alphonse Bertillon	39
Obr. č 8: Francois-Eugéne Vidocq	40
Obr. č 9: Mikrosnímek vlasu.....	46

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I – Řízený rozhovor s JUDr. Romanem Tibitzem

Příloha č. II – Řízený rozhovor s JUDr. Janem Bouchalem

PŘÍLOHY

Příloha č. I

Řízený rozhovor s JUDr. Romanem Tibitanzlem

1. Jaké je/bylo Vaše pracovní postavení?

Prokurátor, později státní zástupce.

2. Jak dlouho pracujete/jste pracoval v oboru?

Dvacet let.

3. Jak byste konkrétně charakterizoval proces dokazování v celém procesu trestního řízení – co v trestním řízení proces dokazování představuje?

Proces dokazování je stěžejní částí trestního řízení, na základě kterého se rozhoduje o vině, či nevinně obviněného.

4. Jak moc se podle Vás změnilo dokazování v průběhu času – od dob práva útrpného?

V dobách práva útrpného nelze hovořit o důkazech jako takových, ale jednalo se spíše o nahodilý či subjektivně zkreslený proces, takzvaných důkazů, které ač byly ve středověku písemně zaznamenány v různých kodexech, nebyly objektivní a mnohdy záležely na náhodě (ordály vodou, ohněm, mučení nebo prostá vůle vládnoucí vrstvy). V současné době proces dokazování podléhá trestnímu řádu (pevně stanoveným vesměs všeobecně uznávaným pravidlům) od kterého se odvíjí procesnost, respektive použitelnost důkazů, zejména v řízení před soudem. Proces dokazování je humanizován a v současné době, na rozdíl od minulosti podřízen i základním právům občanů, to znamená, že trestním řízením jsou lidská práva maximálně šetřena a jejich narušení musí být úměrné závažnosti vyšetřované trestné činnosti.

5. Jak často dochází v procesu dokazování k zásadním změnám majících vliv na celé trestní řízení?

Ke změně v procesu dokazování dochází z pravidla se změnou režimu v daném konkrétním státě. V současné době dochází ke změnám v souvislosti s jednotícím procesem EU.

6. Jak často se mění důkazní prostředky v trestním řízení – přibývají nové spolehlivé a plnohodnotně využitelné v trestním řízení?

Tato otázka souvisí s otázkou předchozí, když nové důkazní prostředky jsou závislé nejen na vývoji vědy a výzkumu, k zásadním změnám tedy dochází pouze zřídka.

7. Je potřeba nějakým způsobem přizpůsobit současné dokazování moderním potřebám trestního řízení, nebo je dokazování inovováno synchronně v komplexu trestního řízení?

Dokazování je inovováno synchronně v komplexu trestního řízení. Mám pocit, že v současné době není nutno přizpůsobit dokazování moderním potřebám trestního řízení (v poslední novele trestního řádu je upraven například výslech svědka pomocí videokonference, což je využitelné především v případě zahraničního prvku).

8. Na jaké úrovni je podle Vás dokazování v České republice v komparaci s ostatními vyspělými státy – zejména západní Evropy?

Úroveň dokazování v ČR považuji za dobrou, srovnatelnou se státy západní Evropy. Neustále dochází k přibližování se právních řádů v rámci EU.

9. Pokud je výrazně odlišné, je potřeba se přibližovat procesu dokazování vyspělých států západní Evropy, nebo toto přiblížení není nutné?

Částečně jsem odpověděl v předchozí otázce a jsem přesvědčen, že je nutné další sjednocování právních řádů zejména v rámci EU, což souvisí se současnou vysokou migrací obyvatel.

10. Existují kriminalistické metody, které jsou ve vývoji a chybí “krůček“ aby mohly být považovány za plnohodnotné pro proces dokazování a podle kterých by bylo možné zcela nezpochybnitelně hodnotit důkazy?

O takových metodách nevím, respektive si momentálně nevzpomínám, že by takové byly, když v poslední době se zdokonalila kriminalistická metoda genetiky, kdy podle DNA se dá téměř na 100% identifikovat pachatel (za předpokladu, že je v důkazním řízení zajištěno dostatečné množství biologického materiálu).

11. Které důkazy jsou z pohledu odborníka z praxe v trestním řízení nejfrekventovanější a proč?

Nejfrekventovanější důkazy jsou důkazy listinné a svědecké výpovědi. Je tomu tak, protože jsou zpravidla nejdostupnější a pokud se jedná o listinné důkazy nejspolehlivější.

12. Jaké důkazní prostředky jsou podle Vás nejspolehlivější?

Nejspolehlivější důkazy jsou, důkazy listinné a protokoly o ohledání místa činu. Nelze opomenout ani daktyloskopii a genetiku respektive metodu určování DNA.

13. Jaké důkazní prostředky se nejsložitěji provádějí?

Rekognice (znovupoznání osob či věcí), pachové stopy, metoda určování DNA a mnohdy i vyšetřovací pokusy.

14. Jaké moderní kriminalistické metody, plnohodnotně nevyužité v praxi, byste podle Vašich zkušeností zařadil do procesu dokazování?

Podle mého názoru jsou tam zařazeny všechny známé a dostupné. Málo se využívá metoda zjišťování daktyloskopických stop z papíru za pomoci jodových par.

15. Existují důkazní prostředky, které mají 100% průkaznost, pokud ano, které to podle Vás jsou?

Podle mého názoru nejsou žádné důkazní prostředky 100%, přibližují se jim daktyloskopie a metoda určování DNA. Velkou důkazní váhu mají i listinné důkazy.

16. Kolik různých důkazů je v praxi potřeba pro spolehlivé prokázání viny, či pro zproštění obžaloby?

Na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět. Vše se řeší případ od případu. Možno konstatovat, že většinou nepostačuje pouze jediný byť přímý důkaz. Jsou případy, kdy soud uznal vinnu i na základě řetězce na sebe navazujících, pouze nepřímých důkazů, které však tvořily pomyslný uzavřený kruh.

Pokud se jedná o zproštění, zde je situace z tohoto pohledu relativně jednodušší, protože dochází ke zproštění obžaloby i v případech kdy se nepodaří vinnu prokázat, když jsou závažné pochybnosti o tom, kdo se dopustil trestné činnosti v duchu jedné z hlavních

zásad trestního řízení „v pochybnostech ve prospěch obviněného“ (in dubio proreo). Postačí tady někdy i jeden „pádny“ důkaz.

17. Změnil byste současný způsob dokazování, či používaných kriminalistických metod?

K tomu se mohu vyjádřit pouze v tom směru, že jako důkazy by měly být hodnoceny i úřední záznamy sepsané policejním orgánem, jak je tomu ve valné většině zemí EU (v současné době tyto úřední záznamy, které jsou pořizovány vesměs před zahájením trestního stíhání, mají pouze orientační charakter a nelze je použít v řízení před soudem jako důkaz a ani je nelze předestírat). Toto by výrazně ulehčilo práci orgánům činným v trestním řízení a urychlilo by to proces vyšetřování respektive dokazování. V současné době je možné využít zmíněné úřední záznamy pouze za souhlasu obviněného i státního zástupce (platí od 1. 1. 2012 tedy od poslední novely trestního řádu).

Ojediněle se objeví i nadbytečné přibírání znalců např. z odvětví ekonomiky, ceny a odhady, když postačuje nákladově levnější odborné vyjádření.

18. Považujete Vy osobně nějaké kriminalistické metody, nebo důkazní prostředky za spolehlivé, ačkoliv obecně za spolehlivé považovány nejsou a bude potřeba dalšího vývoje, aby se v obecné rovině do spolehlivých zařadily?

Já považuji za spolehlivé pachové stopy a to, i když obecně nepatří mezi nejspolehlivější důkazní prostředky a na základě platné judikatury nelze nikoho uznat vinným trestním činem pouze na základě takovýchto pachových stop.

19. Existují důkazní prostředky, či kriminalistické metody, které byly nahrazeny jinými modernějšími, avšak jejich předmětem zkoumání je stále stejná věc?

Pokud si vzpomínám, tak snad jen na určování krevních skupin a na metodu zjišťování DNA, zde se však jedná o stejné důkazní prostředky realizované přesnějšími metodami zkoumání.

20. Je proces dokazování prováděn vždy v souladu s právními předpisy, ve smyslu dostatečného počtu provedených důkazů, jejich správnosti hodnocení a následného rozhodnutí bez pochybností?

Použitelnost důkazů, respektive procesnost důkazů hodnotí vždy s konečnou platností věcně a místně příslušný, nezávislý soud. V trestním řízení se čas od času stane, že se zejména u hlavního líčení, tedy v řízení před soudem zjistí, že z některých důkazů nebyl proveden v souladu s právními předpisy(neúmyslným opomenutím policejního orgánu nebo vyšetřovatele) a pak soud k tomuto vůbec nepřihlíží, při takzvaném volném hodnocení důkazů před vyhlášením rozsudku. Samozřejmě nikdy nelze na 100% vyloučit justiční omyly, ale jsem přesvědčen, že v ČR jich je minimální, zanedbatelné množství.

Příloha č. II

Řízený rozhovor s JUDr. Janem Bouchalem

1. Jaké je/bylo Vaše pracovní postavení?

Pracoval jsem u Policie ČR, převážně na úseku kriminální služby a vyšetřování, naposledy ve funkci zástupce ředitele Krajského ředitelství PČR Jihočeského kraje pro službu kriminální služby a vyšetřování.

2. Jak dlouho pracujete/jste pracoval v oboru?

37 let.

3. Jak byste konkrétně charakterizoval proces dokazování v celém procesu trestního řízení – co v trestním řízení proces dokazování představuje?

V trestním řízení je uplatňován kontradiktorní charakter trestního řízení, dominantní pro poslední desetiletí. K procesu dokazování dochází v trestním řízení až před soudem, při kterém se důkazy, zabezpečené v přípravném řízení, provádějí.

4. Jak moc se podle Vás změnilo dokazování v průběhu času – od dob práva útrpného?

Otázka pro odpověď značně rozsáhlá. Právo útrpné je právem středověku, vývoj dokazování a vlastního trestního řízení se ustálil do dvou směrů – kontradiktorního (kontinentálního), příznačného pro Evropu a anglosaského – příznačného pro Anglii a Ameriku.

5. Jak často dochází v procesu dokazování k zásadním změnám majících vliv na celé trestní řízení?

Zásadní změny v procesu dokazování jdou ruku v ruce s vývojem konkrétní společnosti. Jsou součástí trestní politiky té které země.

6. Jak často se mění důkazní prostředky v trestním řízení – přibývají nové spolehlivé a plnohodnotně využitelné v trestním řízení?

Rovněž tak důkazní prostředky jsou závislé na vývoji společnosti, ale i technické a vědecké základně.

7. Je potřeba nějakým způsobem přizpůsobit současné dokazování moderním potřebám trestního řízení, nebo je dokazování inovováno synchronně v komplexu trestního řízení?

Nejsem toho názoru, že jednotlivé prostředky dokazování by měly být implicitní v právních normách. Postačuje obecné zmocnění, že důkazem může být vše, co pomůže k objasnění vyšetřované věci a není získáno nezákonným způsobem.

8. Na jaké úrovni je podle Vás dokazování v České republice v komparaci s ostatními vyspělými státy – zejména západní Evropy?

Není možné srovnávat úroveň dokazování v jednotlivých státech Evropy. Každý stát prochází svým vlastním vývojem společenským, historickými a dalšími odlišnými vlivy. Nelze uplatnit v České republice instituty používané v sousedních zemích a říci, že to je tam lepší a to je lepší u nás. Může docházet k přibližování institutů, může docházet k stejným úpravám mající vliv na boj s příhraniční kriminalitou. Státu vlastní je m.j. SOUDNÍ MOC.

9. Pokud je výrazně odlišné, je potřeba se přibližovat procesu dokazování vyspělých států západní Evropy, nebo toto přiblížení není nutné?

VIZ BOD Č. 8.

10. Existují kriminalistické metody, které jsou ve vývoji a chybí “krůček“ aby mohly být považovány za plnohodnotné pro proces dokazování a podle kterých by bylo možné zcela nezpochybnitelně hodnotit důkazy?

Každá kriminalistická metoda, která je ve vývoji, si svou cestu k označení, že je důkazem, musí „vybojovat“ v hlavním líčení, když je soudem přijata. Nelze mít seznam důkazů, které jsou pro soud závazně přijatelná a jiná nikoliv. Její předkladatel musí soudu prokázat, že je objektivní, ověřitelná, vycházející z posledních poznatků konkrétní vědy. Není důkazu, který by jako jediný prokázal, že se konkrétního činu dopustila konkrétní osoba. Vždy musí jít o souhrn důkazů, přímých nebo nepřímých.

11. Které důkazy jsou z pohledu odborníka z praxe v trestním řízení nejfrekventovanější a proč?

Nejfrekventovanější důkazy jsou důkazy přímé, protože ve svém souhrnu objektivně odhalují skutečnosti významné pro zjištění pachatele a okolnosti spáchaného trestného činu.

12. Jaké důkazní prostředky jsou podle Vás nejspolehlivější?

Nejspolehlivější důkazy spatřuji ve výzvědi svědků, i když i zde musí být v souladu se zjištěnými skutečnostmi a okolnosti vyšetřované věci.

13. Jaké důkazní prostředky se nejsložitěji provádějí?

Důkazy provádějí soudy v hlavním líčení. Zajišťování, shromažďování a vyhodnocování důkazů může být složité a složitější. Nejsložitěji se zabezpečují důkazy v souvislosti s potřebou využití termonukleárních reaktorů, dále analýzy DNA, ale i všechny další.

14. Jaké moderní kriminalistické metody, plnohodnotně nevyužité v praxi, byste podle Vašich zkušeností zařadil do procesu dokazování?

Nelze konkrétně odpovědět. Viz bod 10.

15. Existují důkazní prostředky, které mají 100% průkaznost, pokud ano, které to podle Vás jsou?

Důkazní prostředky se 100 % průkazností jsou takové, které soud jako důkaz přijme. Příkladem může být daktyloskopická stopa jako důkaz, že její nositel na předmět sáhnul, pachová stopa, která průkazně dosvědčuje, že pachatel na konkrétní předmět sáhnul, aj. aj. Rovněž tak jsou na 100% průkazné stopy, které jsou vyhodnoceny shodností chemickou, fyzikální, biologickou a.j. a.j. a jsou soudem přijaty jako důkaz.

16. Kolik různých důkazů je v praxi potřeba pro spolehlivé prokázání viny, či pro zproštění obžaloby?

V právní praxi platí pro trestní řízení zásada volného hodnocení důkazů. Záleží tedy na konkrétním orgánu činném v trestním řízení, který je v daném stádiu trestního řízení činný, zda tyto důkazy jsou v dané věci pro něj dostačující a postačí k projednání v hlavním líčení, a u soudu, zda tyto důkazy jsou způsobilé k rozhodnutí, že se

uvedeného trestného činu dopustila konkrétní osoba a může ji na jejich základě uložit přiměřený trest.

17. Změnil byste současný způsob dokazování, či používaných kriminalistických metod?

Ve svém základě bych na tuto otázku odpověděl tak, že není třeba tyto živé systémy zásadně měnit. Určitě bych přivítal změny v přípravném řízení trestním, kdy řízení o zločinech měl provádět jiný, než policejní orgán, např. vyšetřující soudce.

18. Považujete Vy osobně nějaké kriminalistické metody, nebo důkazní prostředky za spolehlivé, ačkoliv obecně za spolehlivé považovány nejsou a bude potřeba dalšího vývoje, aby se v obecné rovině do spolehlivých zařadily?

Bohudík neznám kriminalistické metody nebo důkazní prostředky, které bych označil za nespolehlivé. Metody, které jsou nespolehlivé, nejsou kriminalistickou praxí převzaty.

19. Existují důkazní prostředky, či kriminalistické metody, které byly nahrazeny jinými modernějšími, avšak jejich předmětem zkoumání je stále stejná věc?

Určitě, např. daktyloskopie byla záležitost manuálního vyhodnocování, dnes není výjimkou zpracování počítačovými programy (a.j. a.j.).

20. Je proces dokazování prováděn vždy v souladu s právními předpisy, ve smyslu dostatečného počtu provedených důkazů, jejich správnosti hodnocení a následného rozhodnutí bez pochybností?

Objektivně se musím odkázat na bod. 17, subjektivně si dovolím tvrdit, že soudy stále vyžadují perfektní vyšetření a prokázání viny již v přípravném řízení i ve věcech bagatelních trestných činů, prokazování výše škody znaleckými posudky, zranění znaleckými posudky atd., čímž se trestní řízení značně prodražuje. U soudců mi chybí odvaha rozhodnout na zásadách volného uvážení a rozhodnutí odůvodnit.